

Poštnina plačana v gotovini.

Slovenski Učitelj

**Pedagoška
revija
in glasilo
Slomškove
družbe
v Ljubljani**

leto XXXV

1934

7-8

»Slovenski Učitelj« izhaja mesečno. Uredništvo (Fortunat Lužar) je v Ljubljani, Postojnska ulica 14, »Stan in dom« ob Tržaški cesti. Upravništvo je v Ljubljani, Jenkova ulica 6. Naročnina znaša 50 Din. Članke in dopise sprejema uredništvo, reklamacije, naročnine in članarino pa upravništvo. Izdajatelj in lastnik je konzorcij »Slovenskega Učitelja«. Odgovorni urednik: Fortunat Lužar. Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Cec

Vsebina: Don Bosko — svetnik. La. — Deška predpubertetna doba. Ema Deisinger. — Samoizobrazba in samovzgoja. Etbin Bojc. — Poslanstvo mladinskih pevskih zborov. Jože Tavželj. — O doživetju volje. Fort. Lužar. — Narod je organizem. Vojteh Čuš. — Ob zelenih mizah. Ivan Hribski. — Uvaževanja vredne besede. — Zborovanje Slomškove družbe. — Poročilo urednika. — Se ena šola. Ede. — Književnost. — Zapiski. — Obzornik.

Položnica poštne hranilnice za »Slovenskega Učitelja« ima št. 10.073.

II. ZVEZEK MLADINSKE KNJIŽNICE SLOMSKOVE DRUŽBE

„Gremo v Korotan“

(Zbirka koroških spominov za mladino.) — Priredil Rudolf Wagner.

V spomin na desetletnico plebiscita na Koroškem je izdala Slomškova družba v Ljubljani knjižico za mladino o Koroški. Knjižica obsega popis slovenskega dela Koroške, njen zgodovinski pregled, popis slavnih koroških Slovencev, razne koroške pravljice in pripovedke, črtice iz življenja na Koroškem, slike o bojih za Koroško, narodne koroške pesmi in uganke. Knjižica je opremljena z lepimi slikami in ilustracijami. Dobro bo knjiga služila zlasti pri pouku zemljepisa, zgodovine in narodnega jezika. Zato v vse šolarske in učiteljske knjižnice, pa tudi mladini jo poklonite kot darilo. Naslov knjige je iz pesmi A. Č.: V Korotan, katero je uglasbil monsignor profesor Stanko Premrl. Dobiva se v vseh knjižarnah, kjer je cena Din 20.—.

Kot I. zvezek Mladinske knjižnice Slomškove družbe je izšla Bevkova knjižica »Pastirčki pri kresu in plesu«. Knjižico je ilustriral Fr. Kralj. Dobi se še nekaj izvodov po 5 Din. — **Položnica** »Slomškova družba, knjižnica«, št. 15.824

III. ZVEZEK MLADINSKE KNJIŽNICE SLOMSKOVE DRUŽBE

V zalogi Slomškove družbe je izšla knjiga o

Beneški Sloveniji

Knjiga obsega popis dežele, narodne in umetne pesmi, članke o lepotah pokrajine, narodne pravljice in pripovedke. Knjiga je za mladino kakor za odrasle zanimiva, ker seznanja bralce z najzapadnejšo vejo slovenskega rodu, katere ne smemo pozabiti. Zato spada knjiga v vsako knjižnico, posebno v učiteljske in šolarske. Gotovo bo zanimala prav posebno one, ki so doma v bližini teh krajev. Cena knjigi je 20 Din. Dobiva se v vseh knjižarnah.

Lexikon der Pädagogik der Gegenwart.

V zvezi s številnimi strokovnjaki in s posebnim sodelovanjem gg. L. Bopp, H. Brunnengräber, F. K. Eggersdorfer, M. Ettlinger, J. Göttler, G. Grunwald, K. Haase, W. Hansen, J. Mausbach, A. Pfennigs, G. Raederscheidt, H. Schmidkunz, J. Schröteler, J. P. Steffes izdal »Deutsches Institut für wissenschaftliche Pädagogik in Münster im Westfalen«.

Zvezek I.: Abendgymnasium bis Kinderfreunde. V platno vezan 28'80 Mark, v polusnje 32'40 Mark.

Zvezek II.: Kinderfürsorge bis Zwangszustände. V platno vezan 32 Mark, v polusnje 36 Mark.

Naroča se pri knjigotržnici Herder, Freiburg im Breisgau.

SLOVENSKI UČITELJ

PEDAGOŠKA REVIIJA IN GLASILO SLOMŠKOVE DRUŽBE

LETNIK XXXV.

Ljubljana 31. avgusta 1934.

ŠTEV. 7-8

Don Bosko — svetnik.

La

»Daj mi duše, vse drugo vzemi.«

(Frančišek Saleški.)

Med svetniki, ki so bili v svetem letu 1933—1934 povzdignjeni na oltar, mora katoliške vzgojitelje posebno zanimati Don Bosco, ustanovitelj salezijanske družbe, ki je bil kot človek in vzgojitelj ena najznamenitejših osebnosti prejšnjega stoletja, katerega delo se nadaljuje tudi v naših krajih. Crispoldi, eden njegovih biografov, opisuje značilnost Don Boscovo takole: »Človek uživa čudoviti igrokaz človeškega življenja, ki je od rojstva pa do smrti enotno, ki ni morebiti sestavljeno iz preskakujočih činov kakkega junaka, ampak je en sam heroizem brez presledka, brez ničevih časti, ki bi junaka mogle odvrniti od njegovega cilja, brez ovir kakih strasti, ki bi njegovo delo raztrgale na več strani. Človek uživa ta igrokaz življenja, v katerem je čudovita enotnost ne samo skladnih čednosti, ampak tudi te čednosti združuje žar velike ljubezni; poleg tega pa ostane naravni nastroj človeka, ki mu je služabnik in obenem gospod, lepo obvarovan, dobrodušen in vedno ljubezniv.«

Moža-svetnika je Previdnost postavila v velike težave 19. stoletja (* 1815, † 1888) in v posebne težave njegove domovine Italije, kot poslanca, ki naj bi na značilnostih časa krepko sodeloval. To svoje poslanstvo je izvršil in je ustvaril delo, ki so ga sodobniki občudovali in se mu tudi sedanost čudi, z močjo svojega duha, ki to delo še danes pronica. Če bi hoteli temu duhu dati ime, bi ga pač ne mogli drugače imenovati, kot apostolskega duha, ki vsebuje nenavadno moč, junaški pogum, modrost in pred vsem drugim ono vročo ljubezen, ki napolnjuje vsakega apostola.

Težki so bili časi, v katerih je bil Don Bosko poklican za apostola. Tudi v Italiji je puščal liberalizem svoje sledove in je sejal v duše negotovost in zmedo. Racionalizem in prostozidarstvo sta skušala razruvati korenine skupnega življenja, raztrgati vse vezi skupnosti, ki omogočajo družabno življenje, uničiti domovino in državo. Skrivni in javni napadi na Cerkev in vero so ruvali vero iz src, uničevali vplive krščanske morale in socialnega reda. Don Bosco je spoznal potrebe svojega časa in nevarnosti za Cerkev in državo. Kot zvesti sin Cerkve in domovine je z besedo in tiskom posegel v dogodke časa. Marsikatero pogumno pot je napravil k odličnim osebnostim, marsikatero odkrito besedo je spregovoril in na-

pisal, zlasti v težkih razmerah med Cerkvijo in državo. Moč njegove besede in osebnosti v pre mnogih slučajih ni izgubila svojega vpliva.

Pa to ni bila njegova prava naloga. Najgloblje je zadela njegovo čutečo dušo nepopisna telesna in duševna beda, ki je kot posledica prej imenovanih slabih vplivov trla zlasti preprosto ljudstvo. Tu je spoznal področje svojega dela, tem najbednejšim je veljala njegova ljubezen in vsa njegova moč. Kakor vedno tako je tudi tu prijel zlo pri korenini; zavedal se je, da bo pomoč uspešna le tedaj, če reši te bede mladino, ki je bodočnost domovine. Tako je postal veliki vzgojitelj, oče ogrožene mladine.

Če slišimo ime Don Bosco, potem si predstavljamo nehote tega svetega moža v krogu njegovih fantov, ko se igra z njimi, ko jih poučuje. To je njegova družina, za katero živi in dela. S ceste jih je pobral, uboge brezdomce, za katere se do tedaj ni nihče brigal. Svoj dom v Turinu jim je odprl, jih je svoji materi na srce položil, sam pa jim je postal oče. Veroval je v dobro, ki je v vsakem izmed njih le zasuto, zakrito in zaprašeno, ki pa je hoče zbuditi ter napraviti iz njih cele ljudi. Praktično delo odkaže nekaterim, duševno drugim, kakršnega je vsak zmožen. Vsem pa dá vero v dobrotne Boga in v božjo Mater ter zbudi v njih pripravljenost za življenje po tej veri.

In fantje začutijo v srečnem doživetju veliko ljubezen, pristrčno razumevanje kot mogočno gonilno silo v očetovem delu. Iz enega varovanja jih postane več, postane mnogo, da mora iskati novih prostorov zanje, da si mora poiskati pomočnikov za svoje delo. Iz vrst njegovih fantov so mu zrastle in so delali prav v njegovem smislu. Tako so nastali oratoriji, ki še danes rešijo pre mnogo mladih ljudi, ki bi jih sicer požrla cesta.

Z največjimi težavami in žrtvami je izposloval prostore, pozidal zavode, da je svojim fantom mogel dati dom, da je mogel sprejeti vedno novih, četudi so morali spat po tleh in mati Marjeta mnogokrat ni vedela, s čim naj nasiti lačne želodce.

Ko je pa Don Bosco videl, da njegovim varovancem rasto bolj in bolj potrebe in želje, je priklopil svojemu oratoriju še druge naprave, ki naj bi mladim fantom čim več koristile; bile so to: večerne šole, rokodelske in poljedelske šole, pravi rešilni zavodi, srednje šole, kolegiji. V teh zadnjih je izobraževal svoje sodelavce, ki jih je pozneje združil pod varstvom in imenom sv. Frančiška Saleškega v redovno družbo. Veselo priznanje in odobrenje je našla nova družba pri tedanjem papežu Leonu XIII., ki je svoje socialne ideje prav v Don Boscu videl najbolj uresničene in se je sam imenoval »salezijanskega sotrudnika«. Tudi žene so se kot »sestre Marije pomočnice« postavile v Don Boscovo službo.

S tem velikim številom svojih sodelavcev in poslancev je mogel Don Bosco nuditi svojo pomoč kljub vsestranskemu nasprotovanju in težavam vseh vrst brez števila mladostnikom ne samo v Italiji, ampak lahko rečemo po vsem svetu. Številni duhovniki, škofje, nadškofje, kardinali in drugi pomembni ljudje se imajo prav Don Boscovim ustanovam zahvaliti za svojo izobrazbo.

Kdor ima priliko ogledati si salezijanski zavod, in vsak vzgojitelj naj si najde tako priliko, čuti v njem Don Boscovega duha; seveda pa je te zavode treba iskati le v krajih in predmestjih, kjer sta naseljeni telesna in duševna revščina. Tu salezijanci postavijo svoj dom, pripravijo za svoje fante igrišča, delavnice, učilnice, postavijo cerkev ali vsaj kapelo.

O načinu svojega vzgojnega dela je Don Bosco malo napisal, a njegovo delo dovolj jasno govori. Bistvo njegovega dela je, da skuša mladino obvarovati pred hudim, da skuša hudo prestreči (preventivni sistem). Resno delo in igra naj služi mladim močem do razvoja. Razumevanje različnih značajev, opogumitev slabičev vodi k čim tesnejši zvezi med mladino in voditeljem. Tudi največji lumpaciji ne smejo nikdar čutiti kakega nezaupanja; za vse je tu in ob vsakem času in za vsakem načinu pomoči. Z neizrekljivo potrpežljivostjo prenaša slabosti in napake in jim skuša s podvojeno skrbjo in molitvijo odpomoči. Nikoli se ne postavi proti volji gojencev, vedno pa skuša najmanjše kali dobrega spraviti do rasti; vodi in jači vest tako, da oboje usmerja hotenje v pravo smer.

Literatura o tem velikem vzgojitelju nam pripoveduje, kako malo z besedo, a kako mnogo z zgledom je vzgajal Don Bosco. Ob začetku in na koncu vsega njegovega dela pa stoji skrivnost njegovih uspehov: njegova velika ljubezen, ki je osvajala duše.

Novih metod Don Bosco ni iskal in vendar je v tem oziru ves izviran, ves nov, ko s celoto, s katero stoji njegova osebnost za to vzgojo, predstavlja vzgojo, ki ji je cilj rešitev duš. Že nastajanje in rast tega moža, ki se je od preprostega kmetskega dečaka povzpел, pristradal do duhovnika in voditelja mladine, kaže čisto enotno smer k temu cilju. Z velikim veseljem se je poleg svojega študija bavil in priučil skoro vseh rokodelstev, da je mogel prav vsem pomagati čisto praktično v vsaki potrebi. Za svoje duševno in duhovno izobrazbo je bil stalno na delu; bogato pobudo mu je dajalo življenje sv. Frančiška Saleškega in »Hoja za Kristusom«.

Bistrost njegovega duha, bogat spomin in neutrudljiva delovna sila so ga vodile, da nikoli ni omaгал in je kakor izklesana osebnost stal pred sodobniki.

Ne smemo pozabiti, kolike važnosti za njegov tako visok razvoj je bila njegova mati Marjeta. Pred vsem pa je zasadila v njegovo srce globoko pobožnost, ki se je pozneje razvila v tako tesno zvezo med Bogom in Marijo, ki ga ožarja kot svetnika. Najlepši odsev te zveze je poleg skalnatega zaupanja v Boga velika usmiljena ljubezen, v kateri se je používal v službi mladine:

kot resnično poklican prijatelj mladine,
kot vzgojitelj po božji volji,
kot svetnik.

Pravo delo.

Celoti služimo vselej, če na vsakem mestu prav delamo.

(Frid. Muckermann.)

Deška predpubertetna doba

(od 11. do 14. leta).

Ema Deisinger.

A. Opis te dobe.

Priljubljenost robinzonad.

Deškost, to je pot iz otroškosti in subjektivnosti ven v nov svet odkrivanja objektivnih oblik življenja in njegovih zakonitosti. Sugestivna sila prvih otroških let ugaša docela, kakor tudi neumevanje stvarne resničnosti, narašča pa vedoželjnost v nevzdržljivi nujnosti, realno spoznavati prirodo z vsem čarom njene romantike, razgledati se po življenju v vsej njegovi stvarni resničnosti in dejanstvenosti.

Vesелost in razposajenost, smелost in drznost so začetek tistega notranjega razvoja, ko se deček začne luščiti iz svojega subjektivizma in iluzionizma ter se zanima za vidno in otipljivo prirodo v vsem njenem realnem dogajanju, želeč jo nadvladati. Zato stopa v intimnejšo sovisnost z življenjem okrog njega, priroda zunaj je tista njegova velika vzgojiteljica, ki ga vede do spoznavanja objektivne resničnosti danih dogajanj. Zaradi tega ga ne zanimajo več slikanice z živalmi, speče figure in posnetki tehničnih naprav, temveč hoče pravih, neponarejenih predmetov, objektov, ki niso samo verno po naravi upodobljeni, temveč da le-ti tudi zares funkcionirajo. Nočejo n. pr. ure s poslikanimi kazalci, ampak resnične ure, ki tiktaka in pravilno kaže čas.

Učna snov, ki jo nudi šolska soba, ni v vseh svojih predmetih in poglavjih enako sposobna, da bi mu bila tako notranje pristopna, kakor mu je ta plastična narava, olepšana z realno fantastičnostjo. Čuvstveni doživljaji, kakršne je bila zmožna vzbuditi šola pri osnovnošolskemu otroku ob podajajoči mu snovi, ne podpirajo več dečka 12. leta pri pouku, ki se mu zdi važnejše junačiti, kakor junaki njegovih pustolovskih in detektivskih povesti ter robinzonad, katero čtivo kar požira. Njegovo ponosno klanjanje vsakovrstnemu junaštvu, in cela vrsta prekrasnih postav iz robinzonad, s katerimi se je opajala njegova prožna domišljija, je kakor večna lepota nastanjena v njegovi duši. Le ob nekih pogojih, ako večji učitelj zna spraviti v sklad podajajočo doktrino in formule z romantično govorico dečkov, se podajajoča snov zaseka v učenčevo dušo tako, da si jo prisvoji. Najlažje je to dosegljivo pri prirodoslovnem in zgodovinskem, pa tudi pri zemljepisnem pouku, kjer lahko učitelj s plastično barvitostjo slikarja dviga svoj predmet v romantično luč, da zajema učenec iz njega elemente svojih romantičnih perspektiv. Prav iz tega vidika je upravičena zahteva, naj ne bodi nižja stopnja srednje ali njej sorodne šole teoretska pušča, kjer bi nepozvani učitelji pasli mladino.

Pojem, ob katerem ni bila ugotovljena vez med stvarnim svetom, katerega je učenec nekoč že uvrstil v svojo resnično čutno zaznavo, bo za

njegovo objektivno spoznanje izgubljen, — in znanje, podajano v taki obliki, je za učenca nesprejemljivo, oziroma bo v njem ustvarilo le tiho pasivnost.

Mentaliteta te deške mladine na tej stopnji duševnega razvoja je uprav svojevrstna. Nič ta mladina ne premišluje v sebi, prikazuje le hlastoče zanimanje za vse, kar je sorodno miljeju, v katerem živi, dalje hoče biti udeležena pristno ali nepristno (po resničnem ali neresničnem doživetju, kakor je n. pr. podoživljanje robinzonad iz knjig) na vsej pestrobarvnosti in širokogrudnosti življenja, ki vrvi zunaj.

Pravljice že dvanajstletniki ne bero več s takim zanosom in toliko nepočakanostjo kot otroci šestih pa tja do devetih let, — tako jih povsem obvladuje vnanje, objektivno, resnično življenje, ki ga z vso jarko radovednostjo zasledujejo.

Predpubertetna doba je torej doba prebujenja iz kraljestva bajk in pravljič v svet resničnega življenja in njegove izrazite in posebne elementarnosti. Ves duševni pogled mladine v tej dobi razvoja je obrnjen na v z v e n in le stopoma se odpravlja iz vnanjosti na pot na znotraj, na pot spoznanja samega sebe, ko se prvič ozre vase, odkrije svoj jaz in se vsa čuvstva nabreknejo v stremljenje, ta svoj duševni dogodek in svoje subjektivne dožitke presaditi na človeški jezik. Na tej novi stopnji duševnega razvoja išče vsa sredstva, da bi bil središče pozornosti in zanimanja, upoštevan in uvaževan kot odrasli, n e p a k o t o t r o k .

Predpubertetna doba je zatorej z a d n j a o t r o š k a d o b a , ko ima deček poslednjikrat še pravico biti otrok in slediti svojim prirojenim težnjam igranja. Življenskost zmaguje nad težo življenja, o ta doba je ublažujoča potrditev življenja. Zdrav deček v tej dobi ne pozna potrnosti in obupanosti, lahko miselno se odtegne naloženemu delu in dolžnostim, kadar gre za to, da se balina s svojimi pajdaši, bije žogo ali kozo, ali pa da skupno preizkušajo svojo bojevito nrav. Vsaka njegova misel kipi kvišku po udejstvovanju, kakor koprne junaki iz robinzonad po drznih činih. Junaki teh robinzonad se odlikujejo po drzovitem pogumu in samozavesti, po moči, svojeglavnosti, svobodoljubnosti in tvornosti. Pod dojmom teh vzorov se dečkova pogumozeljnost kaj rada sprevrže v brezprimerno oholost ali celo surovost, pred katero potem trpe vzgojitelji in okolica. Ta dovzetnost za robinzonade doseže višek pri dvanajstletniku, pri trinajstletniku pa pojema njegova ognjevitost sila po udejstvovanju v igrah in sportu; njegova sočna priljudnost, temperamentnost in živahnost se tuptatam nenadoma sprevrže v mračno osamljenost, zakrknjenost in brezbriznost celo do opravil, ki so mu bila še pred kratkim najbolj priljubljena.

To je preokret v n e g a t i v n o f a z o te predpubertetne dobe, dočim bomo imenovali pravkar orisano živahno stremljenje po udejstvovanju, njegovo razgibanost in navihanost, njegovo vedro navdušenost za vse, kar diši po romantičnem zagonu življenja, p o z i t i v n o f a z o .

V šoli trinajstletnik prav tako nenadoma odpove, postaja raztresen in nepazljiv pri pouku. Neka mrka brezbržnost do vsega se ga poloti, ničesar se mu ne ljubi več in ga ne zanima, prav vseeno mu je, kako oceno dobi v šoli, opomini staršev in šole ne zaležejo, zanemarija šolo, izostaja od pouka, njegova samobitna razposajenost, razgibanost in veselost se zdi kakor da je popolnoma izpuhtela, — in dečka označujemo v šolskem narečju za lenega in malomarnega.

Sledeča statistika, povzeta iz »Dnevnika rada« in »Vpisnic« neke deške meščanske šole v Ljubljani to dejstvo najjasneje izpričuje:

I. a razred s 64 učenci.

V starosti	11 let	12 let	13 let	14 let
Število učencev	3	25	16	19
Izdelali so	2	22	3	18
Izdelali niso	1	3	13	1
Izraženo v %:				
Izdelalo je	67 ⁰ / ₀	88 ⁰ / ₀	19 ⁰ / ₀ ¹	94 ⁰ / ₀
Izdelalo ni	33 ⁰ / ₀	12 ⁰ / ₀	81 ⁰ / ₀	6 ⁰ / ₀

¹ Več ukorov po razredniku in učit. zboru radi neopravičenih zamud, nerednosti, skrajne zanikernosti in malomarnosti.

I. b razred z 61 učenci.

V starosti	11 let	12 let	13 let	14 let	15 let
Število učencev	10	16	16	18	1 nekoliko zaostal
Izdelali so	6	16	5	17	—
Izdelali niso	4	—	11	1	1
Izraženo v %:					
Izdelalo je	60 ⁰ / ₀	100 ⁰ / ₀	31 ⁰ / ₀ ²	94 ⁰ / ₀	—
Izdelalo ni	40 ⁰ / ₀	—	69 ⁰ / ₀	6 ⁰ / ₀	100 ⁰ / ₀

² Več ukorov po razredniku in učit. zboru radi neopravičenih zamud, nerednosti, zanikernosti in nemarnosti.

I. c razred z 61 učenci.

V starosti	11 let	12 let	13 let	14 let
Število učencev	4	19	23	15
Izdelali so	2	19	5	12
Izdelali niso	2	—	18	3
Izraženo v %:				
Izdelalo je	50 ⁰ / ₀	100 ⁰ / ₀	22 ⁰ / ₀ ³	80 ⁰ / ₀
Izdelalo ni	50 ⁰ / ₀	—	78 ⁰ / ₀	20 ⁰ / ₀

³ Več ukorov po razredniku in učit. zboru radi malomarnosti, neopravičenih zamud in nerednosti.

II. a razred s 54 učenci.

V starosti	12 let	13 let	14 let
Število učencev	5	15	34
Izdelali so	2	2	23
Izdelali niso	3	13	11
Izraženo v ‰:			
Izdelalo je	40 ⁰ / ₀	13 ⁰ / ₀ ⁴	68 ⁰ / ₀
Izdelalo ni	60 ⁰ / ₀	87 ⁰ / ₀	32 ⁰ / ₀

⁴ Ukori radi neopravičenega izostajanja iz šole, radi malomarnosti, zanikernosti in nerednosti.

II. b razred s 56 učenci.

V starosti	12 let	13 let	14 let	15 let
Število učencev	4	13	34	5
Izdelali so	3	4	22	4
Izdelali niso	1	9	12	1
Izraženo v ‰:				
Izdelalo je	75 ⁰ / ₀	30 ⁰ / ₀ ⁵	65 ⁰ / ₀	80 ⁰ / ₀
Izdelalo ni	25 ⁰ / ₀	70 ⁰ / ₀	35 ⁰ / ₀	20 ⁰ / ₀

⁵ Ukori radi neopravičenega izostajanja iz šole, zanikernosti, nemarnosti in nepobošljivosti.

NB: III. razred ima prav malo 13 letnikov, v IV. razredu so starejši. Vsi trinajstletniki III. razreda, t. j. 100%, niso izdelali razreda.

Ta usodepolni padec 13 letnikov v šoli nam daje misliti. Vsekakor ima ta preokret iz pozitivne v negativno fazo svoj vzrok v fiziološkem stanju telesa; deček stopa v dobo spolnega zorenja.

S tem trinajstletnikom se hočemo zatorej posamič baviti v posebnem poglavju.

(Dalje.)

Samoizobrazba in samovzgoja.

Etbin Bojc.

Kljub vsemu današnjemu razsegu in razcvitu šolstva pri nas kakor po celi kulturni Evropi ostane nezmanjšana potreba še po samoizobrazbi in samovzgoji vsakega posameznika. Naj je ta zajemal nižjo splošno naobrazbo v ljudski, osnovni šoli, naj se je povzpел do višje splošne izobrazbe na srednji šoli, naj je pohajal v tako ali drugačno strokovno šolo, kjer se je izobraževal v določeni smeri za svoj poklic vse od preproste kmetijske šole pa preko srednje tehniške, trgovske in učiteljske do univerze, ki izobrazuje za najvišje, akademske poklice: vsakomur je poleg te šolske izobrazbe gotovo potrebna še neka samoizobrazba in to tembolj, čim bolj nedostatna je bila njegova šolska izobrazba, pa bodisi, da si je

bil tega sam kriv ali da mu šola ni dala za njegovo poklicno nagnjenost dovolj potrebnih nasvetov in napotkov. Največkrat je krivda nezadostne izobrazbe na obeh straneh: šola se premalo ukvarja s posameznim učencem in ne zadosti njegovim posebnim sposobnostim, učenec pa ostane prečesto zaradi svoje mladostne malobrižnosti napram šoli zaprt in nedovzeten. Vendar nosi težo te krivde gotovo šola sama, ki ima v prvi vrsti nalogo, da se duši učenca približa, da dvigne njegove talente in izoblikuje njegov značaj. Isto namreč, kar smo rekli o nujnosti samoizobrazbe, velja prav tudi za s a m o v z g o j o posameznika: vsakdo, ki je užival doma še tako vzgledno vzgojo od svojih staršev v okviru prve vzgojevalnice — družine, če je to domačo rodbinsko vzgojo potem šola še tako dopolnila, če je društvo in tovarišstvo imelo še tak vpliv na oblikovanje njegovega značaja, bi ostal brez lastnega nagiba k posebni, vprav njemu primerni in zanj nujni samovzgoji nepopolen po svojem značaju, nesamostojen, skratka — nedovršena osebnost.

Človek je namreč kljub vsej današnji mehanizaciji in goli vnani civilizaciji ostal vendarle v svoji notranjosti le to, kar je in po čemer se dviga nad vse ostalo stvarstvo; sila n e d o g n a n o i n s k r i v n o s t n o bitje s kar zagonetno duševnostjo, ki že sama po sebi človeka drži z Veleumotvorom in njega Umetnikom-Stvarnikom (v religiji, v verski predanosti). Poleg splošnih oznak in lastnosti človeka, ki nas z njimi seznanja obče dušeslovje, obravnavajoč povprečni duševni prerez človeka, so vsakemu posamezniku dane še posebne, vprav njemu v taki ali drugačni meri, bolj ali manj bogato in kakovostno različno pregnetenost vsebine lastne duševne nagnjenosti (dispozicije), na katere nas opozarja p o s e b n o d u š e s l o v j e (individualna, diferencialna psihologija). Na posameznega človeka vpliva namreč nebroj prav njemu — in morda na vsem ostalem širokem svetu nikomur drugemu — danih dejstev, ki izvirajo iz njegovega p o s e b n e g a n o t r a n j e g a i n v n a n j e g a okolja, ki tvori njegova telesna postava, prirojene danosti, rodbinske posebnosti (notranje okolje) ter krajevne, časovne in družabne prilike (vnanje okolje). Vsa ta na posameznika in njegovo dušo tako ali drugače delujoča in vplivajoča dejstva usmerjajo njegova posebna in res njemu s a m e m u o s e b n o d a n a nagnjenja v določen pravec življenja, ki velja izključno le zanj in za nikogar drugega na svetu v tej in taki obliki. Ta pravec, ta usmerjenost posameznega človeka, ki jo pogajajo omenjena življenska dejstva, pa predpostavljajo hkratu njegovo posebno življenjsko nagnjenost in duhovno osebnost, ki zahteva lastne, posebne, torej dobesečno res s a m o i z o b r a z b e i n s a m o v z g o j e. Od te posebne življenjske nagnjenosti namreč zavisi vse poznejše dejstvovanje in teženje človeka, vsa »sreča« ali »nesreča« njegove življenjske poti, skratka — vsa njegova življenjska usoda. To so tiste »rojenice« in »sojenice«, ki iz pravljicega, lahkovernega in prostodušnega sveta naše duše začrtavajo človeku že ob njegovem rojstvu in ob njegovi mladostni rasti bodoče njegove življenjske uspehe ali neuspehe, njegova dviganja in padanja, njegovo napredovanje

pa njegovo nazadovanje nad popolnostjo in osebnostno stopnjo prednikov. Vse namreč v poznejšem življenju zavisi malone od tega, kako živo in globoko začuti posameznik v sebi odgovornost napram vsemu, kar opazuje izven sebe, izven sveta svoje lastne duševnosti, pa tudi napram sebi samemu in svojemu notranjemu svetu. Tako lahko rečemo, da samo toliko in tako posega človek s svojimi telesnimi ozir. duševnimi kretnjami v svet izven sebe in v onega, ki se nahaja v njem samem, kolikor in kako živo mu prihaja ves ta vnanji ozir notranji svet nasproti kot uganka, ki jo mora po svoje razrešiti vprav on, kot vprašanje, na katerega mora dati svojski odgovor predvsem on in slednjič kot tista resnost in skrivnost, ki mora zavzeti in pretresti vso njegovo osebnost. Le tako samospoznanje in le taka samozavest je ona podlaga, ki jo pogaja in ozmišlja tudi lastna vest, lastna sodba in preudarnost, kar vse šele tvori stržen naši osebnosti in jo visoko dviga kot gospodarico in kraljico v celotno stvarstvo in nad celotnim stvarstvom vnanje prirodnosti kakor lastne duševne bitnosti.

Vsakdo mi bo potrdil dejstvo, da neposredno iz vzgojne dobe, ki jo nekako završi abiturient, ne dobimo še kar dovršenega človeka, kakršen je cilj vzgoje. V šolski vzgoji gre namreč le bolj za usmerjanje v omenjeni pravec. Šolska vzgoja — ne ona na osnovni šoli niti ona na srednji — še ne završi onega preoblikovalnega, duhovno-razvojnega procesa do osebnosti, temveč to le določno nakaže s smerjo, ki jo poda. A ne le, da v globinsko smer ne zaseže vsega vzgojnega razvoja, ne dosega ga prav tako v širinskem smislu. Nedostatek, ki ga pušča šolska vzgoja v tem oziru, pa dopolni in organsko izgradi šele samovzgoja posameznika. Zato je brezdvomno glavna naloga in neposredni cilj vsake domače kakor šolske vzgoje: vzbujati, podžigati in oblikovalno usmerjati samovzgojo mladostnika. Na že danih, prirojenih podlagah more posegati vanjo poleg bližnje okolice predvsem družina, poleg šole, stanu (poklicno delo) in družbe.

Družinska vzgoja upošteva sicer v znatnejši meri duševnost vsakega posameznika kot more to storiti šola in zato lahko v vzgojnem pogledu daleč prekosi vse druge podobne vzgojne sile in institucije, ker vpliva na posameznika posebno še z ono toplo ljubeznijo, ki more vladati le v razmerju staršev do otrok in obratno. A tudi pri najidealnejši družinski vzgoji od staršev doma, ki je danes žal še zelo manjka, pa mora biti obrnjena pozornost vzgojitelja zlasti še na samovzgojo otrok, za katero mora družinska vzgoja puščati vedno še dovolj mesta in samostojnosti. Saj je vprav ta posebna prevzgoja vsakega posameznika najboljša priprava za njegovo življenje, ker mu je te in take ne more dati nihče drug, da, niti najožji njegov prijatelj ne, niti brat in sestra niti oče in mati — kaj šele šola in družba. Saj je pa ta samovzgoja, ki se mora v posamezniku izvršiti z vso resnobo in tenkovestnostjo, tudi v največji, neposredni zvezi z notranjo svobodo in samostojnostjo njegovo. Obenem pa je samovzgoja pri vsakem posamezniku vselej le taka, kakršno je nje-

govo spoznanje življenja in prebujena zavest odgovornosti do samega sebe in do družbe, ki se ne smejo nanjo kar na slepo in pasivno navezati, ampak jo — dvignjen nad njo — pravilno preusmerjati in preoblikovati kot samotvorna osebnost, ki zavzema s svojim duhovnim razgledom in spoznanjem, zgledom dela in stvarjanja kar najdostojnejše in najvrednejše mesto v človeštvu. Te in take samovzgoje pa je enako potreba osnovnošolskemu, srednješolskemu učencu, poklicnemu učitelju in vzgojitelju na učiteljski ali vseučiliški, ker ji je merilo vedno le čim globlje, čim jasnejše in finejše spoznanje večne harmonije stvarstva, katerega so-tvorni element smo ter čim resnejše, že v zgodnji mladosti prebujene odgovornosti do vloge in poslanstva, ki je v zvezi s tem spoznanjem vsakomur odmerjeno.

Poslanstvo mladinskih pevskih zborov.

Jože Tavželj.

»Dneva mladinske glasbe« sta za nama. Vsi kritiki so poudarjali edinstvenost tega dogodka v slovenski deželi. Iz vseh krajev Slovenije se je zbralo nad 1000 mladih pevcev in napolnilo dvorano Uniona s svojo pesmijo. S tem nastopom je mladina dokazala, da vstopa kot odličen sodz-lavec na glasbeno področje. Zdi se, da je že skrajni čas, da mladina z novimi, svežimi in delavnimi silami poživi glasbeno delo, katero že vidno hira med odraslimi.

Sodobno generacijo bičajo in uničujejo faktorji, ki morda v preteklosti še nikdar niso nastopili s tako ostrino in dolgotrajno trdnovratnostjo, kot prav sedaj. Zaradi anarhije v gospodarstvu je danes poleg delavca tudi že kmet, obrtnik in tudi vse nižje uradništvo pahnjeno v ožabno borbo: lov za vsakdanji kruh. Ni čudno, če ob okoliščinah, ki groze streti 75% človeške družbe, zamira smisel za kulturne dobrine, kakor razne umetnosti in znanosti. Vegetiranje podeželskih pevskih zborov je logična posledica tega stanja.

Propadanje glasbenega dela na deželi povzroča nehote tudi sodobna moderna struja med glasbenimi ustvarjalci. Dočim so mesta kot kulturni centri dostopna in zmožna izvajati tudi najtežje skladbe, je dežela v tem pogledu popolnoma odrekla. Nove težke skladbe zahtevajo od pevca precej glasbenega znanja; poznati mora pevsko teorijo sicer mu v težjih kromatičnih postopih orientacija note vsaj kot približni znak za višino tona, ne nudi nobene opore. Tako polagoma nastaja med mestom in deželo vrzel, katero bo zelo težko premostiti. Mesto venomer napreduje in zapušča deželo vedno dlje za seboj. Ako bo šlo tako dalje, bomo nekoč prisiljeni do konstatacije, da se naše glasbeno delo deli v dva dela: v meščansko in podeželsko glasbo. Nedvomno bi kaj takega ne bilo ravno v korist našemu glasbenemu delu.

V tej vrzeli med mestom in deželo vidim pričetek poslanstva mladinskih pevskih zborov, ki naj polagoma zabriše to kvarno razliko. Delo

mladinskih pevskih zborov bo naletelo marsikje na težko premostljive ovire; zato je potrebna med njimi čim tesnejša zveza, ki naj se končno izoblikuje v skupno organizacijo. Le v organizaciji bo omogočen enoten in pravilen postopek, kar je podlaga k uspehu bodisi v artističnem, kakor tudi v tehničnem pogledu. Svojega najboljšega in najzvestejšega pomočnika bo našla taka organizacija v učiteljstvu, ki je že po svojem poklicu najtesneje povezano z mladino. Skupno sistematično delo bo dvignilo tudi deželo na višji nivo glasbene kulture in jo usposobilo za dediča lepe slovenske in jugoslovanske umetne pesmi. Podeželan se bo ponovno dvignil v odjemalca težje glasbe in bo tudi v materialnem pogledu stvoril osnovo k ustvarjanju novih glasbenih umotvorov.

Pevovodja je duša vsakega pevskega zbora. Nanj pada odgovornost za artistično delo in marsikje tudi tehnično delo teži njegova pleča. Koliko vzornih podeželskih pevskih zborov je že propadlo, ko je odšel njih pevo-vodja. Pogosto se čuje prošnja na prosvetni upravi: »Dajte nam učitelja dobrega pevo-vodjo.« Veščak v glasbi ustvari tudi iz okornega materiala marsikaj dobrega in lepega. Vsak večji kraj bi moral imeti vsaj enega učitelja-pevovodjo in naše glasbeno delo bi se v enem deceniju dvignilo na zavidljivo višino. Vzgojiti moramo predvsem potrebno število pevo-vodij in opravili bomo že polovico dela. Ako bi »Učiteljski pevski zbor« ne storil ničesar drugega, kakor to, da je vzgojil lep kader učiteljstva v dobre pevo-vodje, že s tem je opravil veliko kulturno delo in opravičil zahtevo po obstoju. Ne samo učiteljstvo, temveč vsa kulturna javnost je dolžna, da podpre to organizacijo tudi materialno v bodočnosti bolj kot doslej.

Estetična in vzgojna plat mladinskega petja je bila že dovolj razmotri-vana v radiu in drugod. Zato tega ne bom obnavljal ampak hočem razviti nekaj misli o mladinskem petju iz fizioloških ozirov in o poslanstvu mla-dinskih pevskih zborov. Mladinski pevski zbor naj ne bo nikdar samemu sebi namen! Šola vzgaja za življenje! Otroka izobražuje iz namena, da se bo pozneje kot odraslec lahko uspešno udeleževal v javnosti in da se bo znal okoriščati s kulturnimi dobrinami in iznajdbami, ki si jih je doslej osvojil človek. Isti cilj zasledujemo v mladinskih pevskih zbora, ki naj ne predstavljajo samo začasno grupo izvajalcev in širiteljev naše pesmi, temveč naj se v njih s pevskega vajami združuje tudi podajanje glasbenega znanja in vzgoja glasovno dobrih in samostojnih pevcev. Mladinski pevski zbor naj namenoma vrši vzgojno vlogo naraščaja ter skrbi za vedno nov dotok že izvežbanih pevskih moči mešanim in moškim pevskega zborom v podeželju.

Z ustanavljanjem pevskih zborov in s pravilnim negovanjem petja pospešujemo in izboljšujemo še zdravstveno stanje mladine. Z dihalnimi vajami, kajti pravilno dihanje je predpogoj lepega petja, izpopolnimo dihanje. Radi sodelovanja vseh pljuč se utrde tudi vsa pljuča, kar je posebno važno za vrhnje konice pljuč, v katerih se najrajši naseli jetika. Z izdatnejšim in izpopolnjenim dihanjem se poveča tudi menjava snovi v telesu. Globoko dihanje poleg tega olajša še delovanje srca, kar pospešuje cirku-

lacio krvi v telesu. Gibanje trebušne prepone je obenem masaža za trebušne organe in pospešuje prebavo. Vse ravnokar navedene prednosti petja smo deležni nehote, ne da bi se zanje še posebej brigali. So samo nekaka izvrstna in dobrodošla okoliščina vsakega pravilnega petja.

Mladinsko petje predstavlja torej iz fizioloških ozirov priporočljivo zdravstveno vajo. Ne smemo pa istočasno prezreti dejstva, da proizvajamo glasove in tone s finim in zelo občutljivim organom v grlu. Glasilo zahteva zase isto obzirnost in nego, kakor vsi ostali telesni organi. Kakor nam opeša vid z dolgotrajno in napačno rabo oči, istotako lahko poškodujemo svoj glasilni organ z dolgotrajnim in kričavim govorjenjem ali petjem.

Petje je kot predmet enake važnosti, kakor jezikovni pouk, risanje, pisanje... Dočim služijo ostali predmeti urjenju in vaji vida in tipa, je petje vaja za uho. Ona šola, ki uri samo vid in tip, sluh pa zanemarja, polovičarsko vzgaja. Govor in petje je produkt skupnega dela dveh organov: glasila in sluha. Ako hočemo naučiti otroka pravilnega govora in lepega petja, mu moramo najprej izvežbati sluh. Šele po pravilni apercepciji sluha je možno slišano pravilno reproducirati z glasilom. Negovanje govora in poučevanje petja je zategadelj izborna šola za sluh, a je zelo otežkočena z okoliščino, ker slišanja ni mogoče tako nazorno predočiti, kakor gledanje ali tipanje. Poleg tega nalaga učitelju dvojno delo: podajanje glasbenega znanja in negovanje glasila. Podajanje glasbene teorije ni tako težko, ker lahko poučujemo vse učence hkrati, zlasti še, če izvršimo to s pomočjo kakega instrumenta. Nega glasila pa zahteva individualno obdelavo. Izmed 1000 učencev ne bomo nikdar imeli prilike naleteti na dvojico z natančno enakostjo razvitih glasilnih organov. Iz tega dejstva je dokazano načelo, da je nega glasu in glasilnega organa v masi nemožna, torej tudi ne v mladinskem pevskem zboru. Mladinski pevski zbor v onem smislu, kakor ga forsiramo dandanes, ne predstavlja nikakega koraka naprej k napredku, vseprej pa korak nazaj. Tak mladinski pevski zbor bi bil upravičen le tedaj, če bi vsi mladi pevci peli že kar tako od narave pravilno in brezhibno z ozirom na uporabo glasila. To pa je mogoče le teoretično, v praksi kaj takega ni izvedljivo. Otrokov glas potrebuje stalne kontrole, kar zopet izključuje pevski zbor. Statistično je dokazano, da imamo nad 50% glasovno bolnih otrok in odraslecev. Najlažje jih spoznamo po hripavosti. Ta ugotovitev se nas končno ne bi toliko tikala, ako ne bi bilo obenem tudi dokazano, da je te poškodbe glasila, izvzemši par primerov kot posledica težjih bolezni, zakrivila šola z napačno uporabo in nego glasilnega organa. Še dandanes je poznano iz učiteljišča ven sredstvo za vzgajanje srčnosti v glasnih večinoma kričavih odgovorih v elementarnem razredu. Zavedajmo se že enkrat, da je tudi kultura glasu del splošne kulture. Tolikokrat je bilo že poudarjeno vplivanje petja na človeka. Ta poudarek pa vedno izzveni samo v pozitivno smer. Resnično napravlja lepo in pravilno negovano petje človeka plemenitega; a obratno pa nosi kričavo in hripavo petje v sebi nekaj besti-

alnega in človeka posurovi. V pospeševanje te negativne smeri se kaj lahko izcimi vse naše idealno stremljenje in nesebično delo, ako mladinski pevski zbori odnosno njih pevovodje ne bodo upoštevali fizioloških smeric, ki tvorijo osnovo pevskega dela.

Največkrat greše pevovodje in učiteljstvo sploh ob mutaciji. V tem času se otroku spreminja glas in dobiva svojo končno obliko. Narava sama je z mutacijo postavila mejnik, ob katerem naj se začasno popolnoma preneha z vsakim količnejšim napornejšim udejstvovanjem glasila. V času mutacije potrebuje glasilni organ še prav posebne pozornosti in obzirnosti. Glasila ne smemo utrujati niti s petjem niti z glasnim govorjenjem. Tozadevno pazno nam otežuje okolnost, da ne nastopa mutacija pri vseh otrocih v isti starosti in da je med učenci v razredu poleg tega še razlika v starosti. Tedaj je najumestnejša večkratna zaporedna kontrola vsakega posameznega učenca. Največje zlo v mladinskih pevskih zborih je ravno v tem, da so povečini vsi pevci iz višjih razredov; torej v oni starosti, ko nastopa čas mutacije. Ker precenjujemo vrednost zborovega petja, mutacijo prezremo, a otroku pa za vekomaj ubijemo glas. Še celo pri slovečem dunajskem dvornem deškem pevskem zboru tako zvanih »Sängerknaben« so kritiki ob vsakem nastopu omenjali trd skoroda oduren forte.

Šele kolektivno in sistematično delo bi na podlagi večletnega statističnega materiala dokazalo prednosti odnosno slabosti mladinskega pevskega zbora. Za vsakega pevca v mlad. pev. zboru bi morali voditi posebno popisnico samo z ozirom na njegov glas in sluh. Vanjo bi zabeleževali konstatacije izboljšave ali obratno kvarnosti na glasilu in sluhu ob četrtletnih ali vsaj polletnih kontrolah vsakega posameznika. Z izstopom učenca iz osnovne šole, to delo še ne bi bilo končano. Par let kasneje morda v 20. letu starosti bi ponovno povabili vse učence odnosno pevce bivšega mladinskega pevskega zbora h kontroli. Zanimiva bi bila zlasti statistika koliko odličnih morda celo slovečih solopevcev v mlad. zboru je tudi ohranilo lepoto svojega glasu. Šele tedaj si bomo lahko ustvarili dokončno mnenje o upravičenosti in umetnosti mladinskih pevskih zborov.

Medicinska znanost priporoča glede petja v otroški dobi sledeče smernice: 1. vaje sluha, 2. dihalne vaje, 3. privzgojitev čuta za ritem, 4. pridobivanje pravilnega nastavka. Učni načrt naj obsega: podajanje in posnemanje posameznih tonov; petje po notah, seveda preprostih vaj; kratke pesmice v obsegu 5—6 tonov; vaje v mrmrajočem petju; posameznik sme peti največ do 6 minut dolgo. Petje v zboru naj povsem izostane in ga nadomestimo s skupinskim petjem. Ako kljub temu pojemo včasih v zboru, naj vrši tako delo pevovodja s pomnoženo pazno in skrbjo. Prve mesece po vstopu otroka v elementarni razred, opustimo tradicionalno popevanje in kričanje vseprek in čimprej pričnimo z dihalnimi in govornimi vajami. Po ravnokar navedenih smernicah se je učiteljski pevski zbor odločil izdati posebno pevsko vadnico, ki bo služila učencu in učitelju. Od dosedaj izdanih pesmaric se bo razlikovala po novi učni metodi in bo upoštevala tudi fiziološko stran pevskega pouka. (Dalje.)

O doživetju volje.

Fort. Lužar.

Nekaj gradiva o pojmovanju volje sem predstavil že v lanskem »Slovenskem Učitelju«, št. 11—12, in tam podal priznana izvajanja o njenem bistvu. Tu dodajam še razna psihološka doživljanja in nazore z ozirom na referat gosp. Horna »O volji«, ki je natisnjen v letošnjem »Slovenskem Učitelju«.

Predvsem pripominjam, da v psihologiji in sploh v filozofiji ni vselej vsak izraz (terminus) trdno označen, raba istih je še vedno neenotna in zato tudi definicije niso vedno točne. Za pojem »volja« rabijo v drugih jezikih: voluntas (lat.), Wille (nem.), volonté (franc.), volontà in voglia (ital.), will (angl.). Najbolj znana molitvica »očenaš« govori o božji »volji«. Nekateri modroslovci se temu nekako odmikajo in rabijo za »voljo« tudi »hotenje«, »stremljenje«, ker to nekako bolj naravnost in v višji stopnji pokaže bistvo tega duševnega dejstva.¹ Vsekako je obstoj volje povsod

¹ Znani modroslovec E. Kant je spisal leta 1797 razpravo za zdravljenje s pomočjo trdnega sklepa; dal ji je naslov »Die Macht des Gemüts« in je mislil na veliko moč duševnega življenja. A. Schopenhauer je pisal o volji kot notranjem bistvu spoznanja, njegovo glavno delo je (iz leta 1819) »Die Welt als Wille und Vorstellung«. — V dr. K. Ozwaldovi »Psihologiji« (1913) je v II. delu poglavje o hotenju in stremljenju. »Človek ni zgolj spoznavajoče, temveč tudi čuvstvujoče in zlasti še hoteče, oziroma stremeče bitje (§ 37 str. 123). — Delo »Občno vzgojeslovje z dušeslovnim uvodom«, ki ga je sestavil Viktor Bežek (l. 1913) ima stavke: »Krajšemu ali daljšemu razsojanju sledi šele končni ukrep, ki je torej čin razumnega hotenja — volje«. (Str. 120.) »Iz nezvestnega teženja in poluzvestnega nagnjenja in poželenja nastane zavestno, smotrno hotenje ali volja. (Str. 121.) — Knjiga dr. F. Veber »Problemi sodobne filozofije« (1923) ima sicer izraz voljo, a že v stvarnem registru kaže na stremljenje = hotenje; v I. poglavju govori o »Etiki in problemu svobodne volje«. Isti pisatelj uporablja v svoji znanstveni publikaciji »Estetika« (1925) največkrat stremljenje. Pri odstavku »Aksiološka stremjenja« pravi: Sem spadajo prav »želje« in »volje« v navadnem, vsakdanjem pomenu besede. Med temi stremljenji nahajamo tudi tako zvano »voljo«, ki je obenem aktivno doživljanje per eminentiam. (Str. 167.) — Aleš Ušeničnik ima v knjigi »Uvod v filozofijo« (1923) II. zvezek, 1 sešitek, na str. 180 med čuvstvi višjega reda oddelek o »hotenju«. Pri tem govori tudi o volji. Na strani 181 pravi: »Nagibe je treba ločiti od tvornih vzrokov hotenja. Tvorni vzrok hotenja je volja sama, tudi razno razpoloženje duševnosti in ustaljene dispozicije.« Na str. 241 so dokazi o svobodnosti volje. Na str. 269: »Volja pomeni zmožnost naravnega umskega hotenja in zmožnost sodobnega hotenja (liberum arbitrium).« — O doživetju volje je posebno zajemljiv Iv. Cankarjev spis iz leta 1911 »Volja in moč« (Zbrani spisi XVI. zvezek od str. 165—270), ki predstavlja razmerje med voljo in močjo. Cankar zamenjuje »voljo« s »hrepenenjem, želenjem, teženjem«. V obliki raznih življenjskih prilik kaže, da je za voljo treba moči, brez te ni volje. Zato ima stavke: njegova volja meri preko njegove moči (str. 169); moč je ubogala voljo (170); da se njegova moč ne pokori več biču volje (170); vsaka silna volja je velika in tragična v svoji smrti (171); njegova moč je bila izpita in izrabljena, ostala je samo še volja, ki je zmerom smešna in usmiljenja vredna, kakor je žalujoča vdova (173); ni še tista ura, da bi se iz volje moč porodila, iz sanj resnica! (200). V opombah, ki so pri Cankarjevih zbranih spisih XVI, je na str. 345 še več navedb o analizi volje. Opredelevitev volje je torej v bližnjem slovstvu zelo različna.

priznan. Ker je pa ta priznan, so priznane — kakor bomo v nadaljnjem videli — tudi lastnosti in motivi ali vplivi na voljo.

Tu preidem najprej k razmišljanju o tako zvanem stopnjevanju volje, oziroma k nekemu pospeševanju in jakosti (intenzivnosti) hotenja.

Volja je duševna situacija, ki je odvisna od več faktorjev. Te faktorje sem navedel po Th. Zieheni že v članku »Pojmovanje o volji« (»Slovenski Učitelj« 1933, str. 180). Ako bi se hotela vzdržati trditev tega avtorja, da volja ni posebna moč, je pa vendar duševna situacija, ki je odvisna od raznih faktorjev. V splošnem pravimo danes, da odločujejo pri volji neki nagibi ali motivi. Ti motivi so lahko močnejši ali slabejši, pa se izražajo v ljudski govorici zelo različno in posebno v obliki raznih primerjav. Tako ima pesem »Naše goré« (vglasbil A. Foerster) vznesene besede. »Naj volja tak' kreпка ko tvoje goré in moč ti bo taka ko tvojih je rek.« »Moč neizmerna je sklep« (Koseski). Pravimo: »Ob najboljši volji«; trdna, železna, blaga volja i. dr. Po drugi strani je pa polno izrazov o slabi volji, o slabiču, o nezrelosti mišljenja in dejanj. »Kadar pišem, sem silno slabe volje, ker se mi ne zdi nikdar dovolj dobro« (Iv. Cankar). Pomanjkanje volje se najbolj pozna v bolezni. Vsaka bolehnost se kaže z neko slabo voljo »nevoljo«, »nevoljenost«; ko pride zdravje, je volja zopet tu. Zato je vedno veljaven izrek: v zdravem telesu je zdrava duša.² — Odstavek o jakosti in šibki volji ima tudi »Vzgojeslovje«, ki sta ga sestavila dr. J. Bezjak in prof. Drag. Pribil leta 1923. Na strani 121 čitamo: 1. Često si čustvo in razum nasprotujeta: čustvo te nagiblje, da čin izvršiš (opustiš), razum ti odsvetuje izvršitev (opustitev), in ti kaže slabe posledice dejanja. Pokoriš se razumu s tem, da doživiš še drugo, močnejše in z razumom soglašajoče čustvo: jaka volja je zmaga. 2. Ako podležeš čustvovanju kljub preudarku o slabih posledicah izvršenega (opuščenega) čina, te je izdala prešibka volja. — Dr. K. Ozvald navaja v svoji »Psihologiji« pri psihičnih dejstvih razne stvari o jakosti (intenzivnosti). Tako navaja razlike v stopnji občutka ter pravi: »Razlike v jakosti so vse kaj drugega od kvalitativnih razlik.« »Poudarjati pa je treba, da nam glede psihičnih količin ni mogoče ugotoviti natančnih razlik, kakor recimo v matematiki. Rzsodek bo se namreč le glasil: bolj — manj, mnogo bolj — mnogo manj.« (Str. 32.) Pri odstavku »Jakost čustva« čitamo: »Čustva, kajpada le iste vrste, se dado tudi glede jakosti med seboj primerjati; sleherno čustvo očituje poleg svoje kakovosti še višjo ali nižjo stopnjo ugodja, oziroma neugodja. (Str. 103.) Istotako ima ta knjiga polno reči o jakosti (energiji) hotenja, ter opredeljuje trdnejše hotenje, slabotno hotenje, neizrazito hotenje i. dr. Skoro nepregledna množica odtenkov in »vsak si sam vtisne pečat svoje

² Na šestem kongresu »Mednarodne zveze za novo vzgojo« v Nici (leta 1932) je rekel prof. Pars Ram (Lahore, Indija), da imajo Evropci »premalo volje«; s svetovno vojno je njih ugled zelo padel. Pars Ram se je tudi izrazil, da je volja najplemenitejša lastnost duše.

vrednosti; majhni smo ali veliki, kakor je pač naše hotenje«! (Smiles.) (Str. 134, 136.) O povzročanju ali motiviranju hotenja, pod katerimi pogoji nastopi akt hotenja in o psihični kavzalnosti, glej v knjigi na str. 139 in 142!

Aleš Ušeničnik je podal v »Uvodu v filozofijo«, zvezek II. mnogotere dokaze o vplivih na voljo. »Posredno ali neposredno vpliva na odločitve volje vse čutno teženje (ki vzbuja domišljijo), vsa nagnjenja, čustva, vse predstave, vsa miselnost, vse navade, vsa nprav in čud, ves značaj, vsa osebnost.« Posebej so še fizični vplivi (živčevje, prehrana, vreme itd.). (Str. 241.) Torej je mogoče vse polno stopnjevanj izvajati. »Psihična dejstva imajo neko svojevrstnost.« »Nagibi so lahko močnejši in slabjši.« (Str. 235, 237.) »Pravda je le zato, ali ima volja kako moč nad nagibi in kako gospodarstvo nad svojimi dejanji, ali ji marveč nagibi ali drugi činitelji morajo³ in ji hotenje določujejo.« (Str. 236.) »Ker imajo posamezne dobrine značaj nagibov, motivov, je svoboda volje istovetna z gospodstvom nad motivi. Leibniz pravi (v »Theodicee«), da se volja vedno mora odločiti za močnejši nagib, dasi nagibi voljo le nagibljejo, a je ne silijo. Za dokaz se sklicuje na »načelo vzročnosti in zadostnega razloga«. (Str. 243.) Duševni pojavi ne morejo brez subjekta in počela bivati. Povsod mora biti nekdo, je treba nekoga, ki giblje, ki misli; doživljaji so nujno doživljaji nekoga, torej ne more biti sama abstrakcija. (Str. 214.) Duša je vezana na organsko telo, osobito na živčevje; ustroj in delovanje živčevja nekako določujeta nje bitje in žitje (Ebbinghaus).⁴

Profesor Fr. Veber poudarja povsod vzročnost in da je treba pri vseh duhovnih vedah upoštevati motive. Volja je realen dogodek, ki mora imeti svoj argument; slučajne volje ni. Vsako čustvo je lahko večje ali manjše; kjer je v eni reči več, je v drugi manj. — Lindworsky pravi: »Za notranje življenje volje velja v splošnem, da se nanjo vpliva z nekimi vrednotami ali vplivi. To je najtežja naloga za vzgojitelja volje. Nadalje je treba v otroku v majhni meri nahajajoče se vrednote povečati, torej vrednote ali motive stopnjevati. Pri vrstah in lastnostih volje pa pravi Lindworsky, da je treba delitev v močno in slabo voljo danes vzeti kot negotovo ter jo nadomestiti s pogojno ali brez-pogojno voljo. (O tem sem že omenil v »Slovenskem Učitelju« 1933,

³ Tu manjka v izvirniku neka beseda, menda gospodovati.

⁴ Večkrat slišimo namesto »krepke volje« izraz »energičen«, torej bi naj bila podlaga energija. Aleš Ušeničnik navaja v svojem »Uvodu v filozofijo«, na str. 140 J. Müllerjev zakon o specifični energiji čutil (1826). Vsako čutilo je uravnano za svoje dražljaje, oko je ustvarjeno za svetlobo in barve itd. Teorijo o energiji je razvil W. Ostwald (1853—1921) in zamislil tudi »duševno energijo«. Aleš Ušeničnik pa dokazuje v »Uvodu v filozofijo« na str. 18, 28 in 406, da je vsa argumentacija Ostwaldova za energizem izgrešena. Res se zaznava tvorni svet le po energijah, toda le na energijah, ki delujejo v prostoru in na razsežni telesnosti. Energije imajo smer, napon in količino, kar vse kvantitativno merimo. To je dokaz, da jim je kvantitativnost za osnovo (bazo). Isto velja za električne pojave, ki so neko stanje nečesa, neka energija nečesa, torej je poleg še neka snov; zato se dajo električni pojavi kvantitativno, matematično izražati.

št. 11/12, str. 183). Na Lindworskega kot zelo priznanega znanstvenika v dušeslovju se sicer mnogo ozira naš Aleš Ušeničnik. On je v že večkrat omenjeni knjigi »Uvod v filozofijo« iz Lindworskega »Wille« 2. izdaja navedel od strani 180 dalje: »Ločiti je pa treba akt hotenja od dejanj, ki jih volja z aktom hotenja šele hoče.« »Gotovo se javlja v procesu hotenja tudi različna jakost. So ljudje močne volje, so ljudje slabe volje. Tudi isti človek hoče kaj z večjo ali manjšo silo. Jakost volje tudi ni istovetna z jakostjo čustev. Dostikrat ima čustven človek slabejšo voljo kakor človek hladne narave.« »Tvorni vzrok hotenja je volja sama, tudi razno razpoloženje duševnosti in ustaljene dispozicije.« »Splošno mislijo, da je volja kot taka lahko močnejša in slabejša in da se dá jakost volje tudi z v a j o p r i d o b i t i. Zato govore o vzgoji volje v tem smislu, da treba voljo z vajo okrepiti. Lindworsky pravi, da te misli še ni bilo mogoče eksperimentalno potrditi. Po poskusih bi se namreč zdelo, da znači hotenje le preprosto »da« ali »ne«, da je torej volja podobna kretnici, ki jo postavimo sem ali tja. Voljo bi bilo torej mogoče le drugače vzgojiti, namreč s tem, da ji podamo velikih vrednot, da odpravimo ovire, da z vajo ustalimo prisotnost vrednot v duhu in si tiste vrednote duševno osvojimo. Vodilno načelo za krepko hotenje bi potemtakem bilo: duševno si osvojiti cilj, mirno ga motriti, hitro začeti in zvesto vztrajati!« (Prim. Lindworsky, Der Wille, 2. izdaja, str. 190—200.)

Iz že tu zbranega gradiva vidimo, kako raznotero je doživetje in mišljenje o volji. Vsaka modroslovna in dušeslovna knjiga ima kako svojevrstno opredelitev duševnih dejstev. V vsaki taki knjigi je za prave ugotovitve vse polno opirališč, kriterijev in zato tudi toliko citatov iz raznih avtoritet; vsi modroslovni pisatelji se naslanjajo na Aristotela, Platona, Tomaža Akvinskega, Kanta in mnogo drugih. Zato pravi dr. A. Schwegler v svoji jako priznani zgodovini filozofije (»Geschichte der Philosophie im Umriss«, § 1): »Absolutne, popolne filozofije nimamo, kakor nimamo popolne empirike. Filozofija obstoji v obliki raznih časovnih filozofij, ki gredo roko v roki z napredkom empiričnih (izkustvenih) znanosti in splošne družabne izobrazbe.«

Dušeslovci gredo tedaj svojo znanstveno pot in ugotavljajo danes vse še bolj eksperimentalno. Lajik ima seveda svojo gibljivost v izrazih, ki se pojavljajo dan na dan na nešteto načinov, zato jih je težko opredeljevati. S Hornovim predavanjem smo se pri nas dovolj zamislili v voljo, posebno pa na pomen in gonilno moč nagibov ali motivov. S proučevanjem tako težkega problema psihologije je pojasnil gospod Horn pravi pomen motivov za voljo in njih cenitev za pametno vzgojo. S tem je dal izredno pobudo za kako nadaljnjo opredelitev v pedagogiki. Hvaležni mu moramo biti za izsledovanje predmeta, ki zahteva tako eksaktno znanje.

Med materjo in otrokom.

V svet matere in otroka pelje človeka edino ženska. Ona ima ključ v svojih rokah, s silo ga ni mogoče ugrabiti. (Luise Diel.)

Narod je organizem.

Vojteh Čuš.

Pretekla doba je bila doba individualizma, ki je človeško družbo razbila v atome, zdaj je doba univerzalizma ali solidarizma, ki gleda v človeški družbi celoto. So pa v človeški družbi razni organizmi, ki naravno spadajo skupaj. Tak organizem je tudi narod. Torej narod je organizem. Družaben organizem. To je treba predvsem imeti pred očmi, iz te resnice logično sledijo druge. Narod je organizem. Tudi človeško telo je organizem. Kar velja za organizem človeškega telesa, velja tudi za organizem naroda. Vsi udje skupaj tvorijo celoto, vsak ud živi ne samo zase, marveč tudi za druge. Vsak ud je integralen, sestaven del telesa. Če manjka en ud, telo ni več celo. Če je kak ud v nevarnosti, mu hitijo vsi ostali udje na pomoč. Dolžnost vseh ostalih udov je, da branijo ogroženi ud. Vse se vrši po načelu vzajemnosti: Eden za vse, vsi za enega!

Kar velja za človeško telo, velja tudi za narod. Narod je družabno telo. Kakor udje telesa branijo ogroženi ud, tako mora ves narod braniti ogrožene ude narodnega telesa. Če je oko v nevarnosti, ali noga ali kak drug ud telesa, roka ne bo šele pomišljala, ali naj brani ogroženi ud ali ne. Ona ve, da je to njena dolžnost in bo to tudi nemudoma izvršila. Če bi ud ne pomagal udu, bi telo propadlo. Telo, ki brani ogroženi ud, s e b e brani. Isto velja za narod. Narod je dolžan braniti ogrožene ude. In če je to nemogoče, potem morajo ostali udje vsaj sočustvovati z ogroženim, s trpečim udom. Kakor se pri človeškem telesu nikdar ne zgodi, tako se tudi pri družabnem telesu nikdar ne sme zgoditi, da bi posamezni udje rekli: Kaj nas briga ogroženi ud! Ostali udje ne smejo biti brezbrizni, če je en ud v nevarnosti ali če trpi.

Tudi za organizem naroda velja in mora veljati načelo: Eden za vse, vsi za enega. Narod, ki brani ogroženi ud, sebe brani. Z ogroženim udom morajo vsi ostali udje sočustvovati, s trpečim vsi ostali sotrpeti. Vsi ostali udje morajo biti pripravljeni, da hitijo ogroženemu udu na pomoč. Če mu morejo pomagati, so to dolžni storiti, če tega ne morejo, morajo z njimi vsaj sočustvovati, v nobenem slučaju ne smejo biti brezbrizni.

Vzemimo konkreten primer. Po razsulu leta 1918 je bila dolžnost našega naroda, da reši svoje ogrožene ude ali da jih vsaj skuša rešiti. Če so tedaj nekateri rekli: Kaj nas briga Koroška, potem je bilo tako govorjenje popolnoma pogrešeno in nedopustno. To je bilo isto, kakor če bi reklo oko, če je roka ali noga v nevarnosti: Kaj me briga roka, kaj me briga noga! — Vsak ud telesa je d o l ž a n braniti ogrožene ude, in narod je d o l ž a n, brigati se zanje. Nравstvena dolžnost posameznih udov narodnega telesa je, da hitijo ogroženim udom na pomoč. Ves narod mora nastopiti proti zatiralcem in zaslužnevalcem posameznih udov naroda. To je njegova pravica in njegova dolžnost. Ves narod mora prevevati ideja narodne vzajemnosti: Eden za vse, vsi za enega!

Narod, ki brani svoje ogrožene ude, s e b e brani!

Izobrazba naroda

Ob zelenih mizah.

Ivan Hribski.

(Dalje.)

Kadar je imel c. kr. okr. šol. svet sejo, tedaj smo sedeli ob zeleni mizi tako v Novem mestu kakor tudi v Crnomlju. Ni bilo minulo še mesec dni, odkar sem hodil od šole do šole, in že me je opozoril gosp. baron, t. j. okrajni glavar, naj sestavim dnevni red za sejo c. kr. okr. šol. sveta. To je bila šol. korporacija, čije člani so bili: glavar, nadzornik, 1 duhovnik (zastopnik cerkve), 2 učitelja-veščaka (zastopnika učiteljstva), po 1—2 ali več zastopnikov občin in končno po 2 zastopnika bivšega deželnega odbora. Naloga te demokratične šolske ustanove je bila v bistvu, skrbeti za podvig šolstva v okraju. Med drugimi dolžnostmi in pravicami je ta korporacija nastavljala tudi kraj. šol. nadzornike za posamezne šole. Teh funkcionarjev učiteljstvo ni bilo veselo, ker so bili zanj nekaki poniževalni organi brez vsake pedagoške naobrazbe. Nekateri med njimi še morda dobro brati in pisati niso znali, imeli pa so celo pravico, prisostvovati pouku. Kar je bilo pametnih, ti po zakonu dovoljenih jim pravic sploh vršili niso, le tuintam se je dobil kak predrzen domišljavec, ki si je upal priti celo k pouku. Prebrisani učitelji pa so si znali pomagati in so marsikaterega »potegnili«, da ga je za vselej minulo veselje, priti še kdaj nadzorovat šolo. Po trgih in mestih so bili kraj. šol. nadzorniki tudi inteligentnejši ljudje. V R. je bil n. pr. okr. sodnik. Nekega večera pove učitelju, naj se le pripravi na pouk, češ, da ga pride drugi dan nadzorovat. Učitelj, ki mu ta novica ni bila všeč, odgovori, naj le pride, če hoče biti pošteno »potegnjen«. Sodnik ugovarja, da bi ga učitelj sploh mogel »potegniti« in zastavi več litrov vina za to. Drugi dan jo res dostojanstveno primaha v šolo in prisostvuje pouku. Otroci so sijajno odgovarjali na učiteljeva vprašanja. Niti eden ni ostal dolžan odgovora. Karkoli je učitelj vprašal, vsi so dvignili roke in se silili k odgovoru. Zvečer je sodnik zadovoljno razlagal družbi, kako lahko delo ima učitelj med tako nadarjenimi učenci, ki vsi in vse znajo. Učitelj se mu na tihem muza in končno pove, da ga je sijajno »potegnil«, za kar naj plača zastavljeno vino. Vsa družba kar zvedljiva za dogodek sili v učitelja, naj razodene potegavščino, da bo čimprej prišlo vino na mizo. In jo pove: Izpraševal sem le tiste, o katerih sem vedel, da znajo. »Saj so vsi roke kvišku moleli in vsi znali,« mu vpade sodnik. »Seveda,« mu odgovori učitelj, »toda, oni, ki so znali, so moleli desnice, oni, ki niso znali pa leve.« »To ste jih pa prej naučili,« mu zopet vpade sodnik. Učitelj: »Vsekakor — saj sva vendar stavila, da vas »potegnem«. »Sijajno,« je zaorila družba, »vino na mizo, sodnik je zgubil stavo.« In trkali so na čast »potegnjenemu« kraj. šol. nadzorniku v pozno noč.

Nekaj takih kraj. šol. nadzornikov, ki jim je bila potekla funkcijska doba, smo morali imenovati tudi v seji okr. šol. sveta, ki sem jo omenil uvodoma. Ob predlogu kraj. šol. nadzornika za novomeški kraj. šol. svet pa sem jo izkupil, da mi še danes zveni po ušesih.

To mesto je doslej zavzemal več let zaporedoma tedanji milostljivi novomeški prošt gosp. dr. Elbert, ki je bil poleg že tudi pokojnega organista in skladatelja Ign. Hladnika najpopularnejša novomeška osebnost. V kraj. šol. svetu je zavzemal kar dve funkciji: prvič kot zakoniti zastopnik cerkve, drugič kot kraj. šol. nadzornik. Do večine pa nam je manjkal v tej korporaciji le 1 glas. Moji novomeški somišljeniki so me naprosili, naj predlagam v seji za kraj. šol. nadzornika novo osebo, da dobimo s tem 1 glas in s tem večino, kakor smo jo imeli v okraj. šol. svetu. Svoj predlog sem stvarno utemeljeval, češ, da sodi v novomeški kraj. šol. svet še kak šolnik, ki jih v Novem mestu ne manjka, ko imamo na gimnaziji večje število profesorjev. Posebno umestni so se mi zdeli taki, ki so imeli otroke v ljudski šoli. Z imenovanjem enega izmed profesorjev za

nadzornika v kraj. šol. svet, se bodo ustvarile tudi ožje vezi med ljudsko in srednjo šolo. Predlagal sem prof. M. S.

Komaj pa sem bil z utemeljitvijo in predlogom končal, povzame besedo g. milostljivi prošt, ki me najprej premeri z užaljenimi pogledi od nog do glave in prične izmivati: Vi, mladenič, povejte mi no, s čim neki sem se vendar pregrešil, da me izrivate iz kraj. šol. sveta, v katerem delujem že 20 let kot kraj. šol. nadzornik? Le kaj sem zakrivil, da nisem vreden več vašega zaupanja, vi mladenič? i. t. d. v ogorčenem tonu. Vse moje pojasnjevanje, da nimam ničesar proti njegovi osebi, da ga ne izrivam iz kraj. šol. sveta, v katerem itak ostane kot zastopnik cerkve, ni pomagalo nič. Častitljivi mož se utolažiti kar ni dal. Moji somišljeniki so molčali in videlo se jim je na obrazih, da me bodo pustili na cedilu, četudi so mi še pred sejo pritrjevali, naj le stavim tak predlog. Le učitelja-veščaka, ki sta bila moja politična nasprotnika, sta se mi smejala na tihem. Iz mučne situacije me je rešil glavar s tem, da je umaknil predlog z dnevnega reda. Ostali dnevni red smo gladko rešili, ker ni bilo nobene načelne zadeve več na dnevnem redu. Po seji me je milostljivi prošt pograbil za rob suknjiča, me spremljal do moje pisarne in mi vso pot očital, da se vtikam v novomeške razmere, katerih sploh še poznam ne ter da že dolgo ni bil tako užaljen. Zameril sem se bil tudi glavarju, posebno zato, ker ga nisem pred sejo šel vprašat za svet. Je pa moja nesrečna natura pač taka: Navzgor samostojen, navzdol uslužen. In kakšna je bila posledica zame radi tega prvega nastopa v prvi seji ob zeleni mizi? Mislim, da se ne motim, a če se, mi Bog odpusti. 46 dolgih mesecev vojne službe! Zadosti je bilo radi zamere dvema Nemcema. Odpustiti jima moram, pozabiti pa ne morem.

Smolo sem imel tudi s črnomeljskim glavarjem, četudi je bil Slovenec. Sprla sva se istotako ob zeleni mizi, t. j. v seji okr. šol. sveta. Neko učiteljico sem predlagal v začasno namestitev v okraju. Služila je nekje na Notranjskem. Neke nedelje dopoldne se je zglasila pri meni v pisarni. Na vsak način je hotela nastavitev v črnomeljskem okraju. Otepal sem se je, češ, da ni v vsem okraju nobenega prostega mesta. Odnehati pa ni hotela. Premagati me je hotela z jokom in končno še z grožnjo, da bo šla v Krko, ako ji ne obljubim službe v črnomeljskem okraju. Odšel sem k službi božji. Grožnja, da bo šla v Krko, me je vznemirjala še med sv. mašo. Bal sem se zanjo. Po kosilu me obišče v stanovanju. Kar odleglo mi je, ko sem videl, da je še pri življenju. Na vse zadnje sem ji le obljubil, da bo dobila prvo prosto mesto. Zadovoljna je odšla. Dobljene informacije pa so mi potrdile slutnjo, zakaj je tako tiščala v črnomeljski okraj: neki uradnik, njen ljubček je bil prestavljen v Črnomelj. Odtod tedaj taka sila. Vkljub tej informaciji sem jo predlagal, a glavar je ni maral. Zanašajoč se na večino v okraj. šol. svetu, sem prišel s predlogom pred sejo. Ko stavim predlog, ga hoče, poslužujoč se predsedniških pravic, dati z dnevnega reda. Temu se uprem in zahtevam prekinitev seje za 10 minut. Na pomoč mi priskoči pokojni župnik K. Pred tem je imel glavar respekt in se uda. Odšli smo brez glavarja na hodnik. Tam možem pojasnim položaj. Ko se vrnemo v sejo, zmagamo. Učiteljica je dobila službo v okraju. Uradovanje šol. zadev, ki je že itak bilo pred tem dogodkom pod kritiko, je poslej skoraj zastalo. Šol. zadeve so bile na tem glavarstvu — peto kolo. Požurnice iz deželnega šol. sveta so kar deževale name mesto na glavarja. Nekoč sprejemem s požurnico vred »dolg nos«. To mi je bilo odveč. Pohitim v Črnomelj, poiščem akt radi katerega sem prejel »dolg nos«, ga vzamem v aktovko in naravnost v Ljubljano k znanemu vitezu K. Tam mu na konceptu pokažem, kdaj sem jaz rešil akt in dokažem z datumi, da mene ne zadene krivda, ako glavar ne skrbi, da bi se akti pravočasno reševali in odpošiljali. »Dolgega nosu« sem se sicer znebil, toda nakopal si na glavo strašno glavarjevo jezo. Ko nekoč zopet pridem v Črnomelj na glavarstvo, me glavar pokliče v svojo sobo, jo zaklene za seboj in prične vpiti nad mano kot

besen. Že sem mislil: prva je prepovedana, druga dovoljena. Med nevihto sem zvedel, da mu je deželna vlada zagrozila s suspenzijo, ako bo na glavarstvu še nadalje vladal tak nered, odtod tedaj vsa njegova besnost. Kako sem prišel iz njegove pisarne, sam ne vem. Odšel sem v hotel Lackner k obedu, toda ne več v tisto sobo, kjer sva večkrat skupaj obedovala. In glej čudo! Pred pol ure še sva se obdelavala, malo manj kot stepla, zdaj ti pa pošlje k meni natakario s prošnjo, naj mu pridem delat družbo. Odklonil sem. Pošlje jo v drugič. Spet odklonim. Pošlje jo še v tretjič. S sklepom, da jo popiham ob najmanjši neko- rektnosti, se vdam in sedem k njegovi mizi na ponudeni mi stol. Sama vljudnost in prijaznost ga je, kot bi se ne bilo med nama prav ničesar zgodilo. Vse svoje velikopotezne načrte, kako si prizadeva, dvigniti gospodarsko stanje Bele Krajine mi je odkril. Celo tako intimen je postal z menoj, da mi je bil prišel razlagati svoje intimne družinske zadeve. Ob pripovedovanju, kako hudo mu je bilo, ko ni mogel na sveti večer prisostvovati otroškemu veselju ob razsvetljenem bo- žičnem drevescu, je malo manjkalo, da se ni zjokal. Tudi mene je ganilo. Kdor vse premeri, ne zameri. Podala sva si roke in se razšla spravljena. (Dalje)

Uvaževanja vredne besede.

Gregorič Jože je zapisal ob ocenjevanju knjige »Naši onstran meje« (v »Ponedeljskem Slovencu« od 12. februarja t. l.) sledeče pametne misli o narodnostni vzgoji med nami: »Če se ozremo po svetu in si ogledamo, kaj drugi narodi storijo za pravilno narodnostno vzgojo doma in kako skrbijo za svoje sonarodnjake v tujini, nas mora biti sram naše lahkomišel- nosti in narodne nezrelosti. Naše narodno vzgojno in narodno obrambno delo je do kraja pomanjkljivo in zanemarjeno, oziroma ga sploh nikjer ni. O tem bi nam n. pr. naša Rafaelova družba vedela marsikaj zanimivega povedati! Že doma ne znamo vzgojiti ljudem prave narodne zavesti in ponosa, ki je velika naravna vrednota, katero tudi katolicizem priznava in visoko ceni.

O naši skrbi za izseljence (pomislimo samo na naša uboga dekleta!), za Slovane v Italiji in v Avstriji sploh ni vredno govoriti; o kakšnem sistematičnem delu pa Bog vedi, kdaj bo mogoče kaj reči. Saj se govori in piše pri nas marsikaj o tej stvari, toda mnogim se vidi to delo kakor zbiranje znamk ali kot sport, ne pa narodna dolžnost, kar v resnici je! Same lamentacije bodo nam in našim zaslužjenim bratom malo koristile! Začnimo že z delom, z urejenim delom. Poglejmo, kaj delajo in storijo Nemci za svoje ljudi! Pa jih je malo več ko nas in imajo manj vzroka, da bi se bali za vsakega člana svojega naroda.

Kolikokrat tožimo nad našimi ljudmi, češ, da v tujini tako hitro pozabijo svojo vero in narodnost, svoj jezik in dom; pri tem pa nikdar ne gremo do vzroka in ne pomislimo, da so bili v obojem doma premalo poučeni, premalo utrjeni! Ko bi bil naš narod ob koroškem plebiscitu narodno prepričan in politično zrel, bi bila danes meja med Avstrijo in Jugoslavijo drugod!« ltd.

Opomba priobčevalca: Šola ima brezdvomno v tej zadevi izvršiti važno nalogo, ali jo vrši v polni meri? Pogosto se čudim ljudem iz Slovenije, ki jih srečujem v tujini, kako so narodno brezbrižni. Kakor da bi bila narodnost neka čisto brezpomembna stvar. Kakor da bi ne bila to nikaka etična dobrina in kakor da bi ne bila etična dolžnost ohraniti svojemu jeziku in svoji narodnosti zvestobo. In tedaj si mislim: V tem oziru šola in vzgoja v preteklosti nista izpolnili svoje naloge. Tudi narodna zavednost ne pride sama od sebe. Nekoč sva se z nekim sicer jako razumnim možem o tem pogovarjala. In on je trdil, da mora biti narodna zavednost pač nekaj umetnega, kajti sicer da bi bil vsakdo narodno zaveden. A to je zmota. Pozneje smo se še pogovarjali o tem. In smo

soglašali v tem, da je tudi druge zavesti človeku treba šele privzgojiti in te »zavesti« vsled tega niso nekaj umetnega, marveč nekaj naravnega, n. pr. socialna zavest, verska zavest, državljanska zavest, stanovska zavest itd. Isto je z narodno zavestjo. Vse te zavesti je treba v ljudeh šele zbuditi in vzgojiti. Tudi drugi narodi vzgajajo deco v narodni zavednosti. Narodna zavest v pravih mejah je nekaj dobrega. Otroku je torej treba povedati, da smo Slovenci, Jugoslovani in Slovani, in da je po božji volji, da ohranimo svojo narodnosti zvestobo.

K. S.

Zborovanje Slomškove družbe.

Letošnji redni letni občni zbor Slomškove družbe se je vršil 4. julija v beli dvorani hotela Uniona. Občni zbor je bil združen s predavanjem gđne Kristine Hafner »Poglobitev religiozne vzgoje«. Po običajnih pozdravih predsednika je bila odposlana Nj. Vel. kralju Aleksandru udanostna brzojavka, ki jo je zbor sprejel z burno aklamacijo. Zborovalci so poslali tudi pozdrav katehetskemu društvu, ki je prav tiste dni zborovalo v Mariboru. Nato je predavateljica razvijala nekako takole: Kar je bilo včeraj še sveto, je danes ljudem v posmeh. Vse se preobrača. Ena doba svetovne zgodovine umira, a vstaja nova. Ta nova pa je tudi polna novih idej. Za ideje pa je treba nosilcev in privrženecv. Vselej pa je novih ljudi za nove ideje treba iskati med mladino. Vedno pravimo, da je mladina naša bodočnost in je tudi res. Vse se bori za mladino, vsi se je oprijemljejo, vsi skušajo, da bi jo pridobili zase. Mladina pa hodi svoja pota. Današnja mladina je mladina brez voditelja ali pa prizna samo tega za svojega voditelja, ki si ga izbere sama. Tudi ta pojav je posledica svetovne vojne. V 'velikih počitnicah' svetovne vojne so bili otroci po večini prepuščeni sami sebi: oče na bojnem polju, mati doma, vsa zaskrbljena in polna dela in trpljenja, ali pa vsa lahkomišelnost in vihrava, da se tudi ni mogla brigati za otroke. Mladina tedaj ni poznala avtoritete in je tudi še sedaj ne pozna. Izbrala si je sama pravice, a nobenih dolžnosti. Pod tem vnanjim videzom pa mladina trpi. Zdi se, da je zdaj prišel čas, ko tudi mladina ne more več prenašati te samote; zato si išče že vodnikov, ciljev in potov. Če bo našla pravega voditelja, se bo usmerila prav, če pa ne, pa bo hodila kriva pota. Novih smernic, novih idealov ponujajo mladini mnogoteri, a se ozirajo samo na časnost in samo na zunanost, to pa ne zadostuje. Pravo vodstvo, ki ga da vzgoja, pa mora vzgajati ne le za časnost, ampak za večnost. Cilji moderne vzgoje niso pravi. Sami si moramo biti na jasnem, da je cilj samo eden in samo eden pravi. Ta cilj nam kaže vera; zato mora biti ves pouk in vsa vzgoja naslonjena na vero. Predavateljica je nanizala celo vrsto vzgojnih pripomočkov, ki se nudijo krščanskim vzgojiteljem. Taka vzgoja, ki temelji na verskih temeljih, pa ustvarja tudi najboljše državljane, ker neгуje najvažnejše kreposti: dolžnost, vest, značaj, avtoriteto. Če smo vzgojili en sam značaj, bomo lahko rekli, da naše vzgojno delo ni bilo zaman.

Po tem predavanju se je vršil občni zbor po običajnem dnevnem redu. Vsa poročila: tajniško, blagajniško, upravniško, pregledniško, uredniško in podporneга sklada so bila soglasno sprejeta. Pri slučajnostih so se vršili razgovori o raznih manj važnih društvenih zadevah. Sklenilo se je, da zborovalci obiščejo novo župno cerkev sv. Cirila in Metoda za Bežigradom, drugi dan pa bo vsakoletno romanje na Brezje.

Poročilo urednika.

V minulem letu, od zadnjega občnega zbora, nam kaže kazalo v »Slovenskem Učitelju« raznotere aktualne razprave o vzgoji in šolstvu. Iz nekaterih teh naslovov smatram za potrebno, da navedem v tem poročilu nekaj poudarkov, ki bodo lahko drugim v kako pobudo. Daljša znanstvena razprava dr. Fr. Žekarja raziskuje v prav lepih poglavjih temelje o sedanjih bioloških in psiholoških smer-

nicah vzgoje; kaže nam tedaj zahteve, ki jih stavi na vzgojstvo predvsem današnji čas. — Članek Fr. Žukovca resno opozarja, kako naj usmeri učitelj pouk k zaposlenju mladine, da s tem odvrta brezdelje in čuva gospodarsko blagostanje kmetijskih domov. Opominja tudi, kako naj gre idealni učitelj preko lokalnih nizkosti in kratkovidnosti ter dela po preizkušenih potih za blagor ljudstva. — Vojteh Čuš je sestavil jako važne sestavke o narodnosti in slovanstvu. O šolskem in kulturnem položaju na Koroškem so izšle prav poučne vesti. Dopisnik mi je pisal: »Mislim, da je zelo važno, da so ravno učiteljstvo in vzgojitelji naroda točno poučeni o naših obmejnih zadevah. Če so oni sami informirani o tem, potem morejo tudi deco primerno poučiti. Kakršna mladina — tak narod. Učiteljstvo ima torej zelo velik vpliv na narod. — Narod mora poznati sebe. Poznati mora svojo zemljo. Duh narodne vzajemnosti mora narod prevevati. Vse to so zelo važne reči, ki so se v preteklosti precej zanemarjale. To je treba zdaj nadomestiti. Narod je svoje sreče kovač. Zato mora biti narod pripravljen na dogodke, ki pridejo. V preteklosti je bil preslabo pripravljen, veliki dogodki so nas našli nepripravljene, zato jih nismo znali izrabit. — Dr. Krek je rekel: V odločilnih trenutkih je en funt poguma več vreden ko cent modrosti. Odločilne trenutke je treba izrabit in to se bo zgodilo le, če smo nanje pripravljeni. Potem bo narod že tudi našel pogum, če bo pravilno presojal svoj položaj in če bo imel razgled čez vse svoje ozemlje in čez vse svoje pripadnike. Treba obzorje v tem oziru razširiti. Malo nas je, malo imamo zemlje — pa še te naj ne poznamo? To bi bila strašna omejenost.« Tako dopisnik. Zato pa izrazim jaz tu željo, da bi naj bilo bolj upoštevano naznanilo, ki je na ovitku vsake številke »Slovenskega Učitelja« o mladinskih knjižicah »Gremo v Korotan« in »Beneška Slovenija« in naj bi bili omenjeni prav lepi knjižici že razprodani. — Glede na preusmeritev ali preorientacijo v vzgoji sem z veseljem priobčil globoko v naše življenje segajoči referat tov. P. Horna »O volji«. On je na podlagi znanstvenih virov in lastnih izkušenj pokazal kako je treba otrokom s pametnimi nagibi napraviti veselje za voljo in za one trajne vrednote, ki so važne za njegovo bodočnost. — Tovariš Hribski nas je vodil po svojih učiteljskih, upraviteljskih in celo nadzorniških potih ter pri tem predstavil razne Rozamunde, Vladiče in druge markantne osebnosti in šolske posebnosti, no — vse z najboljšim namenom.

Glede tehnične strani poročam, da je prostor 32 strani dvojne številke očitno premajhen, a sem v sedanjih razmerah navezan, da ne grem preko tega obsega. List se tiska na polah, ki obsegajo po 16 strani ter se dá vedno povečati in pregániti le po 16 ali dvakrat po 8 strani, ima torej 16, 24, 32, 40 strani; vsaka zahteva kakega pisatelja, da bi se list povečal za poljubne strani je neprimerna. To je tako natančno preračunano, da ne pride niti ena vrstica v določenem stolpcu preveč uvrščena in se mora včasih kaka beseda v rokopisu samo zato črtati. Vse to pa nareja, da sem prisiljen količkaj daljše članke prerezati. Tako se je pripetilo, da je bilo letos v 1. številki vse presekano z »Dalje«, a v 3. številki ostali samo »Konci«, namesto, da bi članki izšli v svoji celoti. Take reči so včasih neizogibne, da se ohrani pestrost vsebine, pa da se s povečanjem ne izprazni blagajna, ker se okrog nje danes vse na trgovski način suče. Večje število naročnikov bi seveda napravilo drugačne formate.

V lanskem poročilu sem odkrito povedal, da dobivam premalo člankov za list. To je nekaj pomagalo, da sem prejel več gradiva. Neko tovarišico je moja tožba, toliko sočutno ganila v srce, da mi je takoj poslala neki svoj referat. »Ce se vam zdi,« je zraven še pisala, »ga priobčite ob priliki, ako ne, pa tudi ne bo zamere.« To me je seveda utešilo, samo zaskrbelo me je, če je spis res uporaben. Zato sem hitro našel nekaj časa, da ga pregledam. Spoznal sem, da ima prav dragocene nasvete, da bo vsak imel najlepše zadoščenje v sebi, če se bo dejansko po njem ravnal, zato sem iskal priliko, da sem ga postavil kar na

uvodno mesto. Prav škoda bi bilo, ko bi ostal spravljen samo doma v miznici. — Pripeti se tudi, da pride naenkrat več člankov, ki obravnavajo isto stvarino; celo naslovi so isti. To ni slabo, ker ve vsak kaj z druge strani obravnavati in je znana resnica: »Ako dva napravita isto, ni isto.« V list navadno ne spadajo enake stvari naenkrat, zato se odlagajo za kako poznejšo številko, tudi za naslednje leto in je celo prav, da se tuintam pozneje kaj obnovi in na novo pretresa. Vobče dobim prav dobre reči. Pride pa tudi izdelek, katerega je treba hudo obtesati, napraviti mu še glavo in rep, da nastane iz njega kaj pametnega. — Toda nikar se ne plašimo! Valovi življenja tvorijo trenutke optimizma in pesimizma; prihajajo razni upi, veličastne misli, blesteče besede, a nastopajo zopet resignacije in zanikanja. To opazujemo tudi pri šolstvu in to odmeva v pegagoških razpravah. V mnogem čutimo željo, da bi nas kak izraz dvignil na svetlo, v lepo in dobro. Izraz, ki je zadovoljivo označil ali naslikal razno današnje vrvenje, pa da bi slonel na dobrih tradicijah, je težko najti — je plod truda ter hrepenenja umetnikov. Brez dopisov se uredniška ura ustavi, uredniku pa koš izprazni. Bodočnost organizacije in glasila je odvisna od dela, vztrajnosti in napredka duha.

Za dobrobit mladine

Še ena šola.

Ede

Iskanje božje časti pri vsakem delu in trpljenju je najbolj plodovit in blagoslovljen čin, ki povzdiguje večnostni element v človeku. A to delo, najsi bo na videz še tako plemenito, je jalovo in le lažni sijaj, služeč le tvoji lastni puhli slavi, če ga ne spremlja solnčna družica, — namreč ljubezen. Glavno delo našega življenja naj torej ne obstoji v boju za zemske dobrine, ampak v boju za božjo čast ter za rešitev duš.

Kdor gre za tem ciljem, ne pozna obstanka sredi poti, gre dalje skozi trnje in robidovje za solncem božje Ljubezni, ki mu jasni pogled in polni srce.

Vprav, kadar riše trpljenje svoje temne sence v dušo, ki v zaupanju na Boga izgovarja svoj fiat, šele tedaj se pokaže, iz kakšnega lesa je kdo urezan, da ni tisti ubogi, nesrečni človek, ki v svoji sivi povprečnosti, v slabosti in velosti svoje misli in volje, svoje vere in vede, z otopelo zavestjo brède po poti brezupja, temveč da je heroj, ki zna dati svojemu življenju vprav s trpljenjem pravo etično vsebino. Čim bolj trdo in mračno leže na duši molčeče gore trpljenja, tem silneje se oblikuje človekova duša, da more tem jasneje čutiti božjo bližino ter biti prošinjena od žarkov božje Ljubezni. Kakor v vetru pojoče drevo se more viti človeška duša v orkanih ljubezni, da bi se izruvala iz oklepa telesa in kot živa plamenica zagorela na daritvenem oltarju. Sveti Frančišek se je tako pogovarjal z Bogom. »Moj Bog in moje vse!« Ta pozdrav, tako poln ognjene ljubezni, je odmeval po duplini gore Averni, kjer je bival, po skalah, po gozdu vseokrog, po cvetju in po drevju, odhajal v dolino, šepetal in žuborel kakor potok in klical ter vabil božje otroke s seboj na pot te čudežne sreče v Boga.

Svet današnjega časa je tako poln vsakovrstne laži, krutosti, nepoštenosti, nepravilnosti in neizprosne brezobzirnosti, da je bivanje v tem svetu res prava muka ter vsak zavedni katoličan izpostavljen v njem na odprto polje boja na življenje in smrt za svoja načela. Ne beg pred to okolico, ampak živa vera v božjo Resnico, vdanost v voljo božjo in najgloblja ljubezen do Boga mora prevevati vse njegovo bitje, da ne zataji sebe in svoje poslanstvo na zemlji ter se ne zasužnji zlatemu teletu.

Le, kdor se docela vdano prepusti božji Previdnosti, da ga oblikuje po svoje in potem trpljenja očiščuje njegovo dušo osata in plevela, le ta se kaj kmalu zave, da ne hodi po tej trnjevi stezi življenja sam, ne sam, ampak Bog je z njim. Kadar te bodo radi tega zasramovali in zasmehovali tisoči, kadar bo ves svet proti tebi tedaj se to pravi, da ga nadkriljuješ, da si zmagal v najtežjem spopadu in nisi podlegel svetu. Le tedaj, kadar vzdržimo svoje versko prepričanje napram besnečemu navalu materialističnega sveta in tudi naše lastno dejansko življenje odgovarja temu prepričanju, tedaj šele smo pravi katoličani. Ne gre danes toliko za spoznanje resnice, ampak za udejstvovanje v njej, kajti ni dovolj, da se bojuje morda le majhen, neznamen del naše notranjosti za svoje prepričanje, glavna moč pa leži mrtvoudna in brezdelna, ko bi morala kot vroči plamen zajeti svet in ga reševati v odrešujoči ljubezni.

Vsakdanje skrbi za obstanek groze prerasti v marsikaterem posamezniku njegovo zaupanje v Boga-Očeta, ki skrbi za ptice pod nebom in oblači lilije na polju; več ni poguma v njem, nima več moči hoteti in želeti boja ter trpljenja, kakor so ga želeli svetniki, smatrajoč ga kot milost, dodeljeno jim iz nebes.

V najglobljem trpljenju se človeška duša očiščuje vseh pozemskosti in ničernosti, se »vzgaja«, da profinjena še bolj doumeva božjo neskončno Ljubezen in se od nje uči ljubezni v višjem pomenu besede. Po lastnem trpljenju se dokopljemo do umevanja tujega trpljenja in vprav trpljenje obdari dušo z milostjo tistega nramnega podviga, da moremo v življenju utelesiti kar najbolje postavbo božjega Učenika: ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe! Samo preko Kalvarije se utrinjajo skrivnosti odrešenja.

Kakor šumljajoč potok naj bo naše življenje, ki po strmi strugi vsakdanjih težav in naporov žubori svojo večno hvalnico Stvarniku.

Težko je trpljenje in ne zna ga vsakdo nositi. Šola trpljenja pa, žal, nikomur ne uide. V vseh panogah poklica nas spremlja trpljenje, in potrebno je, da znamo nositi trpljenje, primerno dostojanstvu človeka. Zlasti mladina sedanjega časa je potrebna bolj kot kdaj moči, moči, ki prihaja iz Križa, da more nositi trpljenje, ki leži v brazdah sedanjega časa. V neslišni spev razburkanih bolečin srca mora rosiiti neprestano milost žive vere, da ne omahne in ne stopi celo v kader samomorilcev. — Kako pogumno in boğuvdano zna nositi preprosta revna starka svoje trpljenje, naj priča sledeči zgled!

Dan se je vprav nagibal v noč. Po nevidni, mehki stezi drsi večer v noč, kameniti lestenci na frančiškanskem tromostju so že zasvetili v svoji luči. Mimo teh kamenitih lestencev se ziblje v dve gubi sključena postava. Luč iznad kamenitih lestencev je padla zdajci na njen obraz. Spoznala sem jo.

Brezizrazen pogled mi sledi, ko se ji približam. V šepetu so se razklenile ustnice, suha roka se je tresoče iztegnila k meni, da bi prejela od mene ponudeni dar, blede ustnice odmevajo tiho zahvalo.

Njeno izbičano srce se je že davno poslovilo od upanja na boljšo usodo in trpka vdanost ji je legla na zgubani obraz. Mimo nje šumi življenje ceste, ki jo je izžgalo do kosti. Srce ne čuti več udarcev, pod katerimi se je nekoč vilo od bolečin. Pomerilo se je z največjo bolečino, bolečino matere, kateri umirajo lastni otroci od bede drug za drugim. Peter, Marjanca, Lojzek, Štefek, Francka. Vse telo ji je tedaj gorelo od bolečine, duša je žehtela kakor razpokana zemlja, v katero kapa kri srca. Moža ji je zasul plaz v rudniku, pri njih pa se je naselila beda z vsem svojim strašnim spremstvom. Z jeklenim bleskom v očeh se je pehala za kruhom, vozila kamenje in malto, podajala opeko pri gradnji tujih, ponosnih hramov, brezoblična obleka na njej je izdajala kruto bedo, njen obraz pa se je odražal spričo trpljenja, ki je bilo vsak dan ogromnejše, kakor velika zogljlenela solza. Zgoča žalost je izprevrgla tudi njen glas, ko ji je umrl še

poslednji otrok. Toda tudi to poslednjo bolečino je prenašala vdano kakor Mati Dolorosa. Nagnila je svoj kelih trpljenja, da posrka iz njega še poslednje kaplje.

Iz izsušenega obličja veje oni čudni nepokoj, ki ga poznajo le tisti, ki jim je Milost ozaljšala lice s posebnim skritim trpljenjem. O, kakor ptica pod nebom vajena je sedaj begati iz noči v noč, iz dneva v dan.

Ne da bi kdaj utešila glad srca, ne da bi jo kdaj pobožal mehek, ljubeč pogled, kakor je bil pogled njenih nedolžnih otročičev, jo vabita jutranja zora in večerni zvon vsak dan na pot, raztegnjeno v samo sivo trpljenje... Njen obraz je ves razoran od darov križa in vendar ves svetel od boguvdanosti. —

Marsikatera usta se pretegnejo ob besedi trpljenje v grenak nasmeh, češ tako mladi smo še, čemu naj bi se branili vzeti, kar nam življenje še ponuja? Trpljenje jim je tako zoperno, kvečjemu, da jim vdanost v voljo božjo pomeni neko pasivno stanje brez trpljenja. O, kako malo so oni podobni tej starki in pa tistim junaškim dušam, ki jim trpljenje pomeni najlepši biser, ki so ga proseče in vdano sprejeli iz rok božje Previdnosti! In kako neodoljiv je tisti večer, ki veje raz trpeči obraz svetniških duš, tisti čar, ki ga diše vanj ekstaza žive ljubezni, proseče Križanega za milost križa v rešitev duš!

Tiho in skrito se razcvita blesk očiščujočega trpljenja, ki teži, da se razlije v žgočo, svetlo luč ljubezni, ki obsije in uteši solzno plast na sleherni roži ob cesti življenja.

Na mrzlih, temačnih krajih ne uspeva sočna trta; ravno tako v zakrknjenem in temačnem srcu, kjer gospodari greh, ne požene nikoli žlahtna mladika. Trpljenje je integralni element ljubezni, ki naj rodi žlahtne sadove. Presunljiv je v tem pogledu zgled sv. Frančiška, ki je ves v ljubezni trepetal pod solnčno, zlato tenčico božje Previdnosti, razprostrl roke in v prekipevajočem srcu molil: Moj Bog in moje vse! Ure in ure je trepetal ta silen, nesmrten vzklík na njegovih ustnicah, ko upodobljena godba duše, opotekajoče se od nadzemske sreče. — Zamikajoč se v plameči ljubezni v skrivnost križa, je nenadoma oživel pred njim obraz Kristusov, odprle so se njegove oči, zganile njegove ustnice, razprostrle se njegove na križ pribite roke in vtisnile vanj stigmo svojih peterih ran. Veličastna tišina je napolnila ozračje, strme so se sklonila nebesa k bornemu zemljanu, kateremu je sam božji Zveličar izročal ta svoj kraljevski spomin odrešenja ter blagoslovil njegove ustnice, ki so poslej neprestano do zadnje sekunde pele to visoko pesem križa in ljubezni.¹

Če krenemo nazaj v besede navadnega zemljana, živečega v oklepu materialnosti in časovnosti, moramo reči, kako zelo je ubog človek, ki ne pozna te posvetitve trpljenja ter išče v svoji slepoti v prahu posvetnosti tako zvano srečo. Svet preide in njegovo poželenje, le kdor voljo božjo stori, ostane vekomaj!

V tej modrosti in o tej šoli trpljenja mora vesten vzgojitelj(ica) govoriti zlasti oni mladini, ki bo kmalu zapustila šolsko klop ter stopila v viharje življenja.

¹ Tak prizor je naslikan v frančiškanski cerkvi v Ljubljani, stranski oltar.

Kvarni vplivi brezposelnosti.

Pregroba zavisnost življenja današnjega človeka od gospodarskih pogojev in stalni boj za obstanek v današnji brezposelnosti bo gotovo s svoje strani skrajno kvarno in naravnost morilno vplival na — zlasti duhovno usmerjenega — mladega človeka, ki bo v tem splošnem zastoju oziroma umiku v primitivizmu izgubil mnogo ustvarjalnih energij. Plod njegovih stvaritev bo ogrožen, če ne popolnoma onemogočen. Nič rad se namreč ta časovni val snovnega umiranja ne zmeni za tiho, duhovno cvetko posameznika na vrtu človeštva.

Etbin Bojc v članku »Mladina ob svetovni vojni« (»Dom in svet«, 1933, št. 7-8)

Dober svet je zlata vreden.

Dobrodelno društvo »Varstvo« skrbi zlasti za siromašne otroke, da jih oddaja dobrim ljudem v oskrbo in za svoje, da namešča ukaželjne dečke in deklice kot vajence v trgovino in obrt ali oddaja v primerne službe itd. Trgovci in obrtniki, ki iščejo vajence in vsi dobri ljudje, ki bi sprejeli v oskrbo kako siroto in vsi, ki nudijo kako zaposlitev, so naprošeni, da javijo svoj naslov na: Dobrodelno društvo »Varstvo«, Ljubljana, Tyrševa cesta št. 17.

Književnost

Akadska založba v Ljubljani. Naznani o ustanovitvi, smotri ter delovni načrt za prvo leto. Poglavitni smoter je zalaganje del naše znanosti in umetnosti, zgraditi hoče trden most med našo znanstveno produkcijo in občinstvom, ki mu je namenjena. V prvem letu hoče izdati Monumenta artis slovenicae, to je publikacija naše umetniške preteklosti, vir našega ponosa in slava našega naroda. Delo je izvršil naš odlični umetniški zgodovinar dr. Fr. Stele. — Drugo pomembno podjetje Akadske založbe je zbirka priročnikov, ki bo izhajala pod imenom Akadska biblioteka. To bodo dela iz vseh znanstvenih strok. V načrtu je Pregled slovenske književnosti od dr. A. Slodnjaka. Dr. Fran Ramovš objavi v tej zbirki Kratko zgodovino slovenskega jezika. — Kot tretje delo izide Pravna zgodovina Slovencev dr. Metoda Dolenc. — Pod naslovom Akadska založba bo izhajal četrtletno znanstven vestnik, ki bo prinašal aktualne članke iz znanstvenega sveta. List bo urejeval dr. Mirko Rupel. Letna naročnina za naročnike teh knjig je 6 Din, za nenaročnike pa 12 Din.

Pregled občne zgodovine. Spisala prof. Stanko Petelin in prof. Anton Krošl. Mohorjeve knjižnice 67. zvezek. I. del. 9 dinarjev za ude.

V tej knjigi je v štirih delih obdelana vsa svetovna zgodovina od najstarejših časov do današnjih dni, v kratki, pregledni in zgoščeni obliki. Knjiga bo na lahko umljiv način seznanjala najširše plasti našega naroda s svetovno zgodovino. Nujno potrebno pa je delo predavateljem, duhovnikom, profesorjem, učiteljem, časnikiarjem, gospodarstvenikom, dijakom (posebno maturantom) in vsem drugim, ki morajo pogledati nazaj v zgodovino, če hočejo biti temeljiti. — Prvi del Pregleda obsega zgodovino starega veka, drugi del srednji vek, tretji del novi vek do francoske revolucije, četrti pa novo dobo do naših dni. V vseh dobah je obdelana tudi naša narodna zgodovina. — Tovrstne knjige doslej v slovenščini še nismo imeli, zato jo bomo Slovenci tembolj cenili, saj je z njo izpo-

polnjena velika vrzel med našimi tovrstnimi učbeniki in znanstveno-priročnimi knjigami.

Knjige »Mladinske matice«. Ob sklepu šolskega leta so izšle štiri knjige, in sicer: »Kresnice«, »Kapljice«, »Tovariša« in »Potovanje skozi čas«. Te mladinske knjižice so izšle v nakladi 20.500 izvodov in so prav lepo berilo za mladino v počitnicah. Mladinska matica je doslej izdala 5 letnikov »Našega rodu« in 32 rednih in izrednih publikacij v skupni nakladi, ki že presega 710 tisoč izvodov. Učenci dobijo razen celega letnika »Našega rodu« še 4 knjižice za 22.50 Din, ki jih lahko plačujejo v 9 mesečnih obrokih po 2.50 Din. Tako pridejo do publikacij tudi revnejši učenci, ki jim druge knjige zaradi visokih cen niso dostopne.

Rejec malih živali. Ilustrovan list za poštevanje reje malih živali. Izhaja mesečno, letna naročnina 30 Din. Uredništvo v Senkovem turnu, p. Vodice nad Ljubljano. — V št. 5 ima med drugimi prispevki vsebino: O avitaminozah in drugih boleznih, povzročenih po nepravilni in pomanjkljivi prehrani perutnine. Dr. Kocjan Leon. — Angorski kunec in njega ocena. Kuntara Vilko. — Tudi kuncem privoščimo svoboden izlet. A. Inkret. — Odpošiljanje in vnovčenje volne angorskega kunca. Kuntara Vilko. — Ovce in koze na pašo. Krištof Franc. — Vzgoja mladih kanarčkov. Kelnarič Joža. — Papičice. Z. F. Škof. — O medsebojnih odnosih živalic in rastlin v vodi. Oskar A. Savinski. — Drobiž i. dr. V tekstu so razne slike. — List je za izboljšanje naših gospodarskih razmer na deželi zelo važen, zato ga toplo priporočamo. Z večjim znanjem o ravnanju in reji malih živali bo marsikdo kaj pridobil pri njih.

Ribiško-lovski vestnik. Ta vestnik izhaja mesečno in ga izdaja Zveza ribarskih društev v Dravski banovini. Naročnina znaša 50 Din. Uprava je v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7. — Zakaj mora brati ribič kak ribarski list? Dr. H. Krauss. — Pred polstletjem ob Ljubljani. Ivan Robida. — Smerice umnega gospodarstva v postrvkih vodah. Ing. Ivo Jelačin. — Važnost poznavanja bolezni rib naših sladkih voda in ne-

kaj praktičnih nasvetov. Dr. Kocjan Leon. — Srčna stran ribarstva. Lojze. — Lov z umetno muho ali s perjenico. A. Šulga. — Drobiž iz ribiške mreže. Beseda o ribiško-sportni vzgoji. Društvene vesti. Iz lovske torbe. — Za pouk in zabavo ima tudi naslednji svojevrsten nauk: »Ljudje so kakor ribe: mnogo bi jih lahko ušlo nevarnosti, če bi ne odpirali ust ob nepravem času.«

Užitkarji. Remec Alojzij. Kmečka žalostna igra v treh dejanjih. Že nekaj časa so naši odri pogrešali to priljubljeno žalostno igro, ki je izšla najprej leta 1923. v Mladiki nato pa še posebej kot prvi zvezek Mohorjeve knjižnice. Da izpopolni zbirko Mohorjeve knjižnice, ki je dosegla že 64 zvezkov, in da zadosti potrebam naših odrov, je Družba sv. Mohorja pravkar izdala knjigo v II. natisu. — Dr. Joža Lovrenčič je ob prvi izdaji te knjige pisal: »Remec, ki se je izkazal s »Pavlo« in »Kirko« spretnega dramatika, je posegel s to igro v življenje našega kmečkega ljudstva, med katerim se še vedno odigravajo žalostni prizori, ki jih povzroča »izgovorjeni kot ob odprtem kruhu«. V Užitkarjih je stari Podbregar ob bolehnih ženi v boju z ovdovelo snaho, ki je na tem, da se poroči s sinom obsovanega soseda Smrekarja, in hoče rešiti dom sebi in vnuku Tončku. Ko zaman roti snaho pred prodajo hiše sovražniku Smrekarju, ko zaman išče pomoči in pravice pri sodišču, razsodi v prodanem domu na dan snahine poroke in ženine smrti pravico po svoje: novega lastnika ustreliti in pojasni vnuku: »Fant, volka sem te rešil.« Remec je to dejanje zanimivo in res dramatsko zapletel in razpletel in osebe tako izklesal, da živijo v vsej pristnosti od prvega do zadnjega. Tudi jezik je pretehtan in naraven. Igra bo dobro služila vsem odrom, ki so pri izbiri dobrih del tolikrat v zadregi. — Mohorjeve knjižnice 1. zvezek. Drugi natis. Broširano za ude 6 Din, za neude 8 Din; vez. za ude 12 Din, za neude 16 Din.

Založba ljudskih iger. Vsak katoličan, vsaka katoličanka se mora zavedati, da se po mogočnosti tisku postavlja ob stran — oder. Dolžnost nam je tedaj, da zasledujemo gibanje za prerojeni katoliški oder.

»Založba ljudskih iger« v Kranju je začela v duhu stremljenj Katoliške akcije z izdajanjem predvsem duhovnih iger in z mesečnikom za poglobitev našega igranja.

Naročnina za njena redna izdajanja (mesečnik »Ljudski oder« in štiri knjige z najmanj štirimi igrami) znaša letno 60 Din. Naročnina na sam mesečnik letno 20 Din.

Kdor na teh izdajanjih nima osebnega interesa, naj ne prezre važnosti. Naj prispeva vsaj v tiskovni sklad Založbe ljudskih iger.

Igra o izgubljenem sinu. »Ljudski oder«, 6. zvezek. Igra je sestavil koroški kmet poet Andrej Šuster Drabosnjak krog l. 1800. Uvod z literarnimi dostavki je napisal dr. Fr. Kotnik. Založba pravi: »Kot svetinjo naj sprejemo odri to igro. Sprejemo naj jo pa

nič manj tudi kot duhovno igro, ki naj bi bila slehernemu farnemu občestvu v globoko doživetje. Saj je ves naš svet danes kakor izgubljeni sin. Igra mu bodi klic in vodnik k Očetu. Preprosti moramo spet postati. Preprosta je ta igra v dejanju in jeziku.«

Vrtec - Angelček. »Vrtec« je najstarejši mladinski list, saj stopa že v 65. leto, ki se mu prav nič ne pozna starost, ampak je ves sodoben. V 64. letniku ima izmed vseh mladinskih listov najlepše urejevano rubriko »Mladi stražarji«, kot nekako glasilu Pomladka Jadra. straže. Prikazana je v njej vsa zgodovina Jadranskega morja po učnih enotah: 1. Naše morje v davnini, 2. Jadran — Slovansko morje, 3. L. 1000. na Jadranu — sadovi bratske sloge, 4. Benečani izvajajo križarje, 5. Križarji v Zadru in Carigradu, 6. Sramotna kupčija, 7. Zlata doba primorskih mest, 8. Dubrovnik, 9. Beneška vlada in nje konec. Poleg tega je v njej prav mnogo deklamovank o morju ter spisov o bratih na severu in zahodu. Za prireditve PJS prav velika izbira. V 65. letniku (1934/35) bo obdelana zemljepisna važnost našega Jadrana v 10. poglavjih tudi po učnih enotah. — »Angelček« je list za naše najmlajše, ki je usmerjen bolj v versko plat, vendar ni pridigarški. V 42. letniku (1933/34) je klasični spis »Živ-žav« Marije Kmetove. — Lista naj ne manjkata v nobeni šolarski knjižnici. Oba lista staneta za vse leto 20 Din, Vrtec sam 15 Din, Angelček sam 5 Din. Vezana 5 Din več. Naroča se pri upravi.

Jon Svenson, Wie Nonni das Glück fand. Znana Herderjeva založba v Freiburgu v Breisgau (Nemčiji) je izdala mladinsko povest, kako je Noni našel srečo po svetu. V tej izdaji niso navedeni samo zunanji doživljaji, temveč notranji religiozni preobrat 12 let starega dečka iz Islandije. Dejansko so to mladostni spomini J. Svensona, ki pripoveduje, kako ga je iz mladostne prostosti gnalo v tujino in ga je vedno vodila misel na Boga. Vzgojen je bil po nazorih islandskih družin v svobodi, pa ne, da bi bil razuzdan, ampak da se je vadil v gotovi samostojnosti. Otroci naj ne bodo bitja brez volje, ki so opazovana na vsak korak. Seveda ima ta svoboda svoje meje: z največjo strogostjo se pazi in zahteva ubogljivost in lepo vedenje, plemenitost je častna zadeva. Tako je deček zrastle krepak, zdrav in podjeten. Kmalu ga najdemo po raznih krajih Evrope. Ravna se je po naročilu matere, da se pri raznih željah vedno obrača na Boga. Mati mu je za odhodnico zapisala kot najdražje darilo sedem točk, po katerih naj se ravna. (5 poglavje.) Noni se je bal šole, a neki škof ga je pripravil, da je vstopil v dobro šolo in bil tam zelo srečen. (10 pogl.) Po nadaljnjih opisih konča 76 letni Svenson knjigo: »Moram reči, da sem v življenju kljub mnogim oviram in trpljenju ostal srečen, miren in mladostno svež. V živ-

ljenu sem pa opazil, da sta po svetu najbolj razširjeni duševni bolezni *plahost* in *žalost*. Največ ljudi se dá z udarci usode tako potlačiti, da zgubijo vsako srečo, vsako veselje in vsak mir. To velja za mlade in

odrasle. Proti temu zlu sem pisal svoje knjige in doživel, da so v stotisočih izvodih prevedene na 30 jezikov. Knjižica ima VIII + 176 strani in stane v platno vezana 2.60 Mark. F. L.

Zapiski

† **Minister v p. Anton Sušnik.** Med najvplivnejšimi slovenskimi voditelji je nepričakovano nastopila vrzel, ko je dne 10. avgusta umrl profesor Anton Sušnik, minister v p. Vse ga je cenilo vsled njegove neumorne delavnosti v delu za blagor kmetijskega stanu, kot narodnega poslanca, kot organizatorja in odličnega javnega delavca v raznih položajih. Tudi njegovi politični nasprotniki so ga zaradi njegove človekoljubne delavnosti in poštenosti spoštovali. Najprej je služboval kot srednješolski profesor v Kranju. Na Gorenjskem je bil izvoljen v kranjski deželni zbor, po vojni je bil narodni poslanec do 6. januarja 1929. V vladi Davidovića je bil leta 1924 prometni minister. Jugoslovansko uradništvo ga ima v dobrem spominu, ker mu je pridobil na železnicah polovično voznino. Pomenljivo je bilo njegovo sodelovanje za našo univerzo. Po prevratu je bil tudi prvi predsednik višjega šolskega sveta in je na tem mestu vodil kake pol leta šolsko upravo. Od njega podpisani odloki so vidni v I. zvezku Fr. Finkove »Zbirke važnejših novih šolskih naredb«. Med temi je odredba od 20. januarja 1919, da se nemščina kot obvezni predmet takoj odpravi iz vseh ljudskih in meščanskih šol v območju Narodne vlade SHS v Ljubljani in da se tako pridobljene ure za slovenščino vsaj deloma porabljajo za srbohrvaščino. Zgodilo se mu je pa, da njegova najstarejša hčerka, diplomirana učiteljica, štiri leta ni bila nameščena in je teden pred očetovo smrtjo vstopila v novicijate usmiljenih sester. Delovanje pokojnika nam bo ohranjeno v častnem in blažem spominu. — Ob odprtem grobu se je poslovilo od umrlega osem govornikov. Tu dostavim nekaj besed iz govora ministra v p. Vesenjaka. »Tvoje prizadevanje v javnosti je imelo izrazit, jasn pečat pozitivnega ustvarjanja in ne podiranja. Za harmoničnim razvojem

vseh naših socialnih, gospodarskih in kulturnih razmer si stremel, a najbolj pri srcu Ti je bilo naše vseučilišče in naše kmetско ljudstvo. Kot član odsekov in kot podpredsednik »Jugosl. kluba« si opravil ogromno uspešnega dela v parlamentu in izven parlamenta. Ko si upravljal po volji obeh ustavnih faktorjev kot minister riskanten strokoven resor, si dokazal v kratki dobi sijajno, kako služi pravi Jugoslovan sveto in nesebično svoji domovini in svojemu narodu, ako svoje široko znanje in trdno voljo uveljavlja v duhu pozitivne, kršč. etike v zavesti odgovornosti do Boga in bližnjega. Ne samo Tvoja rodbina, mi vsi Tvoji znanci in prijatelji Te bomo pogrešali. Z Bogom, prijatelj Anton, lahka Ti naša zemlja slovenska!« F. L.

† **Martin Jurhar.** Dne 25. julija je umrl v ljubljanski bolnišnici M. Jurhar, mestni župnik iz Brežic. Bil je plemenit in izobražen duhovnik. V Mariboru je kot spiritual urejeval »Glasnik najsvejših src«. Izdal je knjižico »Presveto Srce Jezusovo«, letos v 2. izdaji. Sicer pisal neštete članke v razne liste pod psevdonimom: Posavski, M. J., Abditus, Spiridion i. dr. Bil je član Slomškove družbe in dolgoletni naročnik »Slovenskega Učitelja«. Naj počiva v miru!

Resolucije društva »Krščanska šola« v Ljubljani.

Odbor je dne 4. februarja zborovalcem predložil vrsto resolucij, ki so bile vse soglasno in z velikim navdušenjem sprejete. Iz teh resolucij povzamemo glavne misli:

1. Krščanski starši se zavedamo dolžnosti, na vso moč skrbeti za versko in moralno, fizično in državljansko vzgojo svojih otrok.

2. Smoter krščanske vzgoje je nadnaravni človek, ki misli, sodi in dela do-

sledno po pameti, razsvetljeni z nadnaravno lučjo nauka Kristusovega. Krščanski starši zahtevamo krščansko šolo. Ugotavljamo, da morala v naših šolah pozna samo totransko načelo vzgajanja, ki kljub vsemu prizadevanju ne najde drugačnih nagibov, kakor ozire na korist ali slabotne opise plemenitosti brez temelja. Nujna posledica take vzgoje je sebičnost, ki razkrajja rodbino, povečuje v družbi gorje in državi škoduje toliko bolj, kolikor višjo stopnjo v njej zavzame gojenec take morale.

3. Verouk mora biti v vseh šolah osrednja moč za vzgojo značajev. Zahtevamo, da učna oblast iztrebi knjige, ki verskonravno vzgojo podirajo s tem, da zanašajo v šoli veri in naravni resnici nasprotno trditve. V šolo sodi le, kar je dognano.

4. Učitelju, ki z besedo ali slabim zgledom uničuje najvišje npravne vrednote, ni mesta pri naši mladini. Starši ne morejo biti srečni, ako ne vidijo svojih otrok v dobrih rokah, katerim zaupajo. V vsako šolo bodi nastavljen učitelj iste vere, kakor je večina učencev. Brez veroučitelja, ki ima poslanstvo od svoje cerkve, je pravi pouk v veri nemogoč. Veroučitelju pa mora učna oblast zagotoviti tudi gnotni obstanek.

Sledeča resolucija utemeljuje vrednost zasebnih šol. Pravičnost zasebnih šol je viden izraz svobodoljubnosti države, kateri je glavni smoter blagor naroda. Dobre zasebne šole dvigajo nivo tudi drugim šolam, ker vplivajo nanje s svojo odličnostjo.

Več koristnih resolucij so predlagali tudi gg. Krek, ravnatelj Kocmur, urednik Kremžar, gospa Grafenauerjeva, Kelbič Zlatko in drugi. Te resolucije se pečajo s prezaposlenostjo učiteljev, s previsokimi šolninami, ki naj se odpravijo, s škodljivim vplivom gledališča, kina in radia, ki se čedalje bolj pritegujejo k vzgoji mladine.

»Kot vrani grabežljivi so prišli...« V Velikovcu na trgu stoji spomenik kot spomin na nemško plebiscitno zmagao in na spomeniku stoje besede:

Sie nahten wie gierige Raben
und wollten die Heimat haben,

doch als wir, ein tapferes Heer,
begeistert zur Wahlschlacht zogen,
da sind sie davon geflogen
und vergassen der Wiederkehr!

Poslovenjeno:

Kot vrani grabežljivi so prišli,
domovino vzeti nam imeli so v misli,
pa ni nas ustrašila volivna bitev,
kot vojska hrabra šli smo v boj vroč —
tedaj odleteli so proč
in so pozabili na vrnitev!

Zgornje verze je napravil nemški pesnik Kernstock, o katerem je znano, da se je nekoč izjavil, da so mu ljubše črne razvaline nego slovenski Maribor. Kdor hoče biti objektiven, mora priznati, da ni mogoče trditi, da se je Nemcem zgodila kaka krivica, ker je Maribor postal slovenski. To se pravi: tudi na zunaj slovenski. Saj je bil po naravi vedno slovenski. Nemštvo v Mariboru se je umetno vzdrževalo na vladi. Kako naj bi bila mesta, okroginkrog obdana od slovenske okolice, nemška? Taka mesta rastejo in se redijo s slovensko krvjo! Nemška ostanejo samo zato, ker se v njih nasilnim potom, s pomočjo nemških šol in nemških otroških vrtcev ves slovenski naraščaj, to je: vsa deca slovenskih staršev, ponemči. Kdor le malo od blizu pozna razmere, ve, da je res tako. Na tisoče in desetisoče otrok slovenskega rodu se nam ponemči v teh nemških, pravilneje: nasilno ponemčenih mestih.

Če se z dežele preseli v taka mesta slovenski otrok, je v enem, dveh letih že Nemec. Poznam dekle pristno slovenskega rodu, ki se je kot šolarka preselila v ponemčeni trg. Čez dve leti se je vrnila nazaj v slovensko vas. In ni hotela več slovenski govoriti! In če bi bila ostala v onem trgu, bila bi in ostala bi Nemka! In takih in sličnih slučajev je na Koroškem na stotine. Če pa so otroci slovenskih staršev sploh že rojeni v ponemčenem trgu ali mestu, so njihovi otroci kajpada Nemci! In takih slučajev je na Koroškem na tisoče in desetisoče!

Potem pa pridejo taki brihtni ljudje in pravijo: Kako smo mi Slovenci mogli zase zahtevati te »nemške« trge in

mesta! Kako smo mogli zase zahtevati Celovec! — Odprimo vendar oči in ne sodimo tako površno! Ta mesta in trgi so naši! Mi hočemo samo, da se stara krivica popravi. Mi nočemo, da se nam v teh mestih in trgih ves naš rod raznarodi! Mi nočemo Nemcem ničesar vzeti! Mi hočemo samo, da, kar je naše, ostane naše! S tem vendar nikomur ne delamo krivice. To je samo zahteva pravičnosti. —

Tako je v Celovcu, tako je v Pliberku in Beljaku, tako je v Borovljah in Grebinju in Železni Kapli, tako je tudi v Velikovcu. Velikovec stoji sredi slovenske dežele. Seveda nam v Velikovcu vso slovensko deco ponemčijo. In velikovške šole nam ponemčujejo tudi slovensko deco iz okolice. Zlasti, odkar je zaprta šola Družbe sv. Cirila in Metoda v velikovškem predmestju št. Rupertu in morajo slovenski otroci iz okolice hoditi v popolnoma nemške velikovške šole.

Mi smo se bližali kot »grabežljivi krogarji«? Mi smo hoteli komu vzeti domovino? O ironija! Mi smo hoteli le to, kar je naše, mi smo hoteli le rešiti našo zemljo in naš rod! In do tega smo imeli vendar sveto pravico! Tudi avstrijski Nemci se branijo pred Hitlerjevim nacionalizmom iz Nemčije.

[Popravi! V 3.—4. št. »S. U.« 1934 na strani 62 [»Kaj bi bilo treba...«] se ima glasiti: »Slovenski otrok ne izve ničesar, da je šlo v koroških bojih za kos slovanske zemlje«!). K. S.

Kdaj imajo zakonske osebe »skupno gospodinjstvo«? Zanimivo odločbo je iz-

dalo upravno sodišče na Dunaju dne 10. januarja za vdove, ki imajo pravico do pokojnine po moževi smrti. Vdova P. F. je tožila dunajsko občino, ker ji je odrekla vdovsko pokojnino z razlogom, da je pred smrtjo njenega moža službovala v Švici, a bi morala po § 52 službenega reda živeti ob času smrti z možem v skupnem gospodinjstvu. Upravno sodišče je tožbi ugodilo in obsodilo dunajsko občino, da mora plačati pokojnino z utemeljitvijo, da »skupno gospodinjstvo« ni samo v tem, da živila zakonska druga dejanska skupaj, temveč tudi v tem, da vzdržujeta gospodarsko skupnost, ne da bi živela skupaj. V slučaju P. F. je pa dokazano, da je žena v popolnem sporazumu z možem prevzela službo v Švici, da bi z lastnim zaslužkom možu olajšala življenje. Žena je večkrat pošiljala živila in denar na moža, da ga je razbremenila. V takih razmerah velja skupno gospodanjstvo tudi brez fizičnega skupnega življenja. F. F. L.

Vpliv bolezni na duševnost. Na seji društva zdravnikov na Dunaju dne 12. junija je predstavil docent dr. E. Urbančič petletnega dečka, ki je med vnetjem srednjega ušesnega dela izgubil znanje nemškega jezika. Ostal mu je le češki materin jezik, a po ozdravljenju se mu je zopet vrnilo umevanje nemščine. Nadalje je ta zdravnik poročal, da je neki štirinajstletni učenec med enako boleznijo popolnoma in stalno izgubil znanje latinskega jezika ter bil prisiljen opustiti studije v srednji šoli.

Obzornik

Izkušnja najboljši dokaz. O koedukaciji na srednjih šolah so sodbe različne. Svojedobno so pedagogi o tem vprašanju mnogo razmišljali. Nanovo se je diskusija razpredla na Španskem, kjer imajo starši pred očmi dokaze na lastnih otrocih. Kakor znano, je bil med prvimi ukrepi španske revolucionarne vlade tudi odlok, ki je ukazal, da se uvede v vseh španskih srednjih šolah koedukacija. Zle posledice tega naglega koraka so prišle takoj na dan. Katoliški starši so bili pri-

siljeni — tako piše največji list »El Debate« —, da so po društvu »Priatelji vzgoje« napovedali najstrožji odpor proti tej odredbi državne šolske uprave. Omenjeno društvo je v javnem razglasu zapisalo tudi tole: »Že večkrat smo opozorili, da se koedukacija ne sme nasilno uvajati v srednje šole ne s stališča telesne odgoje ne v interesu duševne zrelosti in nraštvene vzgoje. Premnoge pritožbe, ki prihajajo od vseh strani naše dežele, so povsem upravičene, ka-

kor v pritožbi navedeni primeri potrjujejo. Ne bomo nehali pripovedovati, da je minister prosvete slabo poučen, da narodni kulturni svet ne ve, kaj se v svetu okrog njega vrši. Ne bomo molčali, ako vidimo, da se naša oblastva postavljajo na stališče, ki je protivno izkušnji vseh večjih evropskih centrov, in zagovarjajo nazore, ki niso v skladu s krščanstvom. Tisoči in tisoči naših roditeljev gledajo s čimdalje večjim ogorčenjem, kako se v naših šolah in vzgojnih zavodih njihovim otrokom sistematsko trga iz duše to, kar jim je najdražje in kar jim je privzgojila domača hiša. Zavrlo čimdalje večje podivjanosti, kateri so naši sinovi in hčere nemilo prepuščeni, smo prisiljeni, da javnosti navedemo celo vrsto konkretnih primerov dotičnih šol, ako ministrstvo takoj ne zagotovi pomoči. Zgražanje in ogorčenje družin raste od dne do dne. V nobenem primeru ne moremo trpeti, da se sinovi in hčere našega katoliškega naroda vprav v letih pubertete silijo v take razmere, in da razni profesorji naganjajo učence, naj iščejo sveta v knjigah, ki so v očitem protislovju s krščansko moralo. A. Č.

Državni mladinski dan. V Nemčiji je državni prosvetni minister Rust učitelstvu naznanil uvedbo državnega mladinskega dneva. Šesti dan v tednu, v soboto, naj bo določen samo za državno politično vzgojo mladine s Hitlerjevo — mladino, sedmi dan naj pripada samo družini, drugih pet dni v tednu pa šoli.

Zatvoritev šol v Ameriki. V Ameriki so zaprli okrog 2000 šol, ker ni denarja, da bi plačevali učitelje in skrbeli za poslopja.

Izposojevalnica za igrače. V New-Yorku so otvorili izposojevalnico za otroške igrače. Menda bo s tem več pridobila industrija, kakor otroci, ki so s preprostim enako zadovoljni.

Šolstvo na Ogrskem. V Budapesti so ustanovili katoliško visoko šolo. Zaenkrat so uvedli predavanja o krščanskem modroslovju, o obrambi znanosti, o pravoslovju, o dogmatiki, cerkveni zgodovini, o sociologiji. — Ko so nedavno v ogrski zbornici razpravljali o

preosnovi srednje šole, je povzel besedo tudi kardinal Serédi. Toplo se je zahvalil ministru prosvete Hömann-u, ki je sprejel v zakonsko predlogo o srednji šoli načelo, da se mora državljanska vzgoja mladine naslanjati na versko in нравno podlago. S tem se uveljavlja zopet oni način odgoje, ki ga je katoliška Cerkev vsekdar gojila in pospeševala in je domovini vsekdar dajal državi odlične domoljube. Kardinal je predlagal še nekatere dodatke, ki jih je minister odobril in obljubil, da bodo srednje šole, ki jih vzdržujejo cerkveni redovi ali jih bodo katol. organizacije ustanovile, uživale enakopravnost z državnimi. A. Č.

Meščanska šola (glavna šola) v Avstriji ni več dostopna vsem učencem, ki so dovršili IV. osnovni razred, marveč samo onim, kateri so bili označeni na osnovni šoli kot »zreli« za meščansko šolo. Drugi se uvrste v dokončne razrede, če so sploh izdelali IV. razred. Dokončni razredi se bodo nanovo uredili. Ako želi meščanskošolski učenec iz I. razreda prestopiti v II. razred srednje šole, mora napraviti dopolnilni izpit iz tujih jezikov, ki se na dotičnem zavodu poučujejo. A. Č.

Laiške šole brez učencev... Tudi francoska vlada je prisiljena, da štedi. Prvi korak na to polje je storila, ko je izvršila redukcijo več tisoč uradnikov in krajšala plače. Katoliško časopisje objavlja ob tej priliki statistiko laičkih šol in ugotavlja, da je bilo na mnogih takih zavodih več učiteljskega osebja nego učencev. Za primer sledeča dejstva: V pokrajini Vendée je 77 državnih osnovnih šol, ki imajo povprečno po dva učenca. V 14 šolah ni sploh nobenega učenca, a plače so tekale naprej. V pokrajini Ardeche je 50 šol; na vsako pride po 5 učencev. V občini Rochepaule so 4 učiteljske moči, a ne enega učenca. Plača učitelstvu vseeno teče. V Pontmainu na deklški šoli ni ene deklice, na deški pa samo en učenec, in še ta je učiteljev sin... S tem pa ni rečeno, da rastejo v Franciji analfabeti. Katoličani vzdržujejo verske in redovne šole na svoje stroške, ker je v državnih (laiških) šolah pouk brez verstva. A. Č.

